

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

Leto III. — Štev. 34.

NOVO MESTO, 22. AVGUSTA 1952

ČETRTLETNA NAROČNINA 100 DIN

IZHAJA VSAK PETEK

Poziv glavnega odbora Zveze borcev Slovenije

PROSLAVA

10-letnice ustanovitve prvih štirih slovenskih brigad: Tomšičeve, Šercerjeve, Cankarjeve in Gubčeve — bo 13. in 14. septembra v Dolenjskih Toplicah pod Rogom. Ta proslava bo doslej največja počastitev žrtv in zgodovinskih pridobitev narodnoosvobodilnega boja.

Glavni odbor Zveze borcev Slovenije poziva vse svoje članstvo, vse slovensko delovno ljudstvo, da se proslave udeleži

Od tedna do tedna

Italijanski tisk je zagnal velik hrup ob obisku ameriškega vojnega ministra Franka Pacea v Jugoslaviji. Italijane posebno boli, da je po razgovoru z maršalom Titom Pace nadaljeval pot v Ankaru in Atene in čete potem odšel na obisk v Rim. Potovanje ameriškega vojnega ministra je bilo zgolj informativnega značaja, toda italijanskim novinarjem (in seveda tudi državnikom in politikom) ne gre in ne gre v račun, da se Jugoslaviji posveča tolikšna pozornost; prav zaradi tega pa italijansko časopisje nadaljuje gonjo proti jugoslovanski armadi, kateri pripisuje najrazličnejše »slabosti«, pri čemer namiguje, da naj bi zahodne velesile — predvsem ZDA — posvetile največ pozornosti italijanski vojski, ki naj bi postala »glavni stebel zahodne obrambe«.

Italijanom tudi ne gre v račun, da se odnosi med Jugoslavijo, Turčijo in Grčijo oblikujejo ter da medsebojni stiki (obiski grških in turških novinarjev, grških parlamentarcev, carigrajskega guvernerja v Jugoslaviji in priprave za potovanje jugoslovanske vojaške misije v Ankaru in Atene) vnašajo prijateljske zveze v medsebojne odnose balkanskih držav, ki imajo vrsto skupnih interesov.

Glede te svoje gonje (ne samo proti Jugoslaviji, temveč deloma tudi proti Turčiji in Grčiji) je italijanska propaganda docela podobna informbirojski, kateri pa Italijani delajo bržkone izredne usluge, ko skušajo zaneti nezadovoljstvo med svobodnimi balkanskimi narodi. Tudi izzivanja Italijanov na naši meji (incident na vrlu Mangarta) je podobno informbirojskim metodam.

Zadnje dni je sovjetski odgovor na tretjo noto zahodnih velesil glede avstrijske mirovne pogodbe zbudil največ zanimanja. Ze pred doma letoma so se po 258. skoraj brezplodni seji namestnikov zunanjih ministrov štirih velesil pretrgala pogajanja za sestavo mirovne pogodbe z Avstrijo. Sovjetska diplomacija si je izmišljala najbolj nemogoče izgovore, da bi v nedogled zaplekla sestavo mirovne pogodbe z Avstrijo. Zadnji moskovski odgovor kaže, da Sovjetska zveza tudi sedaj ni spremenila svojega stališča in da je nad vse zainteresirana, da se v Srednji Evropi in v Podunavju prav nič ne spremeni! Sedemletna okupacija Avstrije, ki so ji na moskovski konferenci l. 1945 priznali, da ima pravico dobiti nazaj svojo neodvisnost, ki jo je izgubila s Hitlerjevo okupacijo, — predstavlja enega najbolj perečih problemov, ki jih je zapustila druga svetovna vojna. Kremeljskim politikom ni do tega, da bi zapustili strateške, politične in gospodarske položaje, ki jih imajo sedaj v Avstriji. S tem da so sovjetske čete na avstrijskem ozemlju, imajo Rusi pravico držati svoje garnizije, ki so razmeščene po Madžarski in Romuniji, kontrolirajo »ljudskodemokratske režime v teh državah in so ostanec protijugoslovanske gonje. Tudi gospodarski interesi Sovjetske zveze v Avstriji so precejšnji: avstrijska republika je samo lani imela čez 25 milijonov dolarjev izgube, ker imajo Rusi zasedena nafna polja v Zisterdorfu.

Avstrijska vlada se sicer namerava pritožiti pri Organizaciji združenih narodov, vendar je le malo upanja, da bi na ta način kaj dosegla. Prav tako je domljivo, če bo avstrijska republika sprejeta za članico OZN kajti Sovjetska zveza bo slej ko prej uporabila proti Avstriji svoj priljubljeni — veto.

Med drugimi dogodki zadnjega tedna pelja omeniti še nered, ki so izbruhnili v Egiptu in ki so jih zatrli v krvi, krivce pa postavili pred vojno sodišče, ki je voditelja obsodilo na večala. General Nagib, za katerega so pisali, da je izreden junak, ker je izpeljal preorot, ne da bi pretil kapljno krvi, se je sedaj znašel v težkem položaju, posebno še, ker so pristajali glavo egiptovske stranke — Wafd nezadovoljni z njegovo vojaško diktaturo. — Prihod kitajskega zunanjega ministra Cua En Laja v Moskvo, je zbudil veliko pozornost. Seveda niso iz Kremlja ničesar sporočili, čemu naj bi bil namenjen ta nenavadni »obisk«, vendar poznalci razmer menijo, da bosta Cua En Laj in Stalin pretresala v prvi vrsti vprašanja korejske vojne.

Tajnica progresivnih Slovencev v Ameriki je obiskala Belo krajino

Med svojim bivanjem v Sloveniji je znana napredna javna delavka v Ameriki, tajnica Progresivnih Slovencev Josepina Zakrajšek obiskala tudi Belo krajino, kjer je ostala dva dni. Bila je v Metliki, Adlešičih, Semiču, Vinici, v Starem trgu in drugod, 7. avgusta zvečer pa so ji članice AFZ v Crnomlju priredile družabni večer. Fantje na vasih so zapeli več partizanskih pesmi, dekleta pa so jo iznenadile s kólom v narodnih nošah. V Metliki si je med drugim ogledala tudi muzej NOB, v Adlešičih so jo žene prav tako sprejele v narodnih nošah in zaplesale adlešičko kólo ter jo tudi pogostile, za spomin pa so ji poklonile lepo vezenino na domačem platnu. Povsod je bila prisrčno sprejeta, ob odhodu pa je obljubila, da bo ob prihodnjem obisku Jugoslavije prav gotovo spet prišla v Belo krajino. —ak

Pred Dnevom slovenskih brigad

Brigada Ivana Cankarja v Selh pri Zučembergu. (Fotografirano 8. novembra 1949)

Bo obnova Dolenjskih Toplic res končana do partizanskega slavlja?

V zadnji številki našega lista smo pisali o delu za obnovo in ureditev topliškega kraja Dolenjskih Toplic. Od časa, ko je nastal omenjeni članek pa do danes, je poteklo nekaj tednov. Ponočno smo obiskali Dol. Toplice in danes lahko postavimo zelo resno vprašanje: Ali bo obnova in ureditev naselja končana do postavljenega roka, in če ne, kdo je odgovoren za zamudo?

Res je, da v zadnjem času delajo pospešeno pri pripravah za tlakovanje ceste, betoniranje mostu in obnovi vodovoda. Vsa dela so dobila nekaj kampnjski značaj, se pravi do določene dne zgraditi največ ne glede na kvaliteto dela in morebitne poznejše popravke. Vsa sedanja vrtoglava naglica, ki gotovo ne bo dala dobrih rezultatov, je logična posledica poprejšnjega mencaja, tako pri pripravljanih načrtov, kot pri obnavljanju gradbenega odbora, gradbenih podjetij in neodločnosti občinskega ljudskega odbora. Prav zaradi tega lahko naslovno vprašanje priključimo še drugo vprašanje: v koliko bodo ta, v naglici skrupcana dela pripomogla k lepšemu izgledu letoviškega kraja, k njegovemu razvoju in higieničnosti naselja spričo kopice neurjenih zadev, ki ostajajo ob strani.

Osnovni pogoji, ki jih je postavila sanitarna inšpekcija meseca januarja

menda smrdi celo gradbenim podjetjem, ker se je najbolj otepajo. Strugo Sušice so prostovoljci očistili in zravnali, toda še vedno se steka v njo vsebina stranišč, hlevov in gnojničnih jam. Posebni problem so ruševine, stare podrtje in privatne zgradbe. Prav to priča o izraziti neodločnosti občinskega ljudskega odbora. Okrajni ljudski odbor je že po komisijem pregledu naselja spomladni letos nakazal, kaj vse je treba odstraniti in urediti v smislu urbanističnega načrta vasi, izboljšanju higienskih prilik in ustvaritvi pogojev za obstoj in razvoj letovišča. Tu je občinski ljudski odbor popolnoma odpovedal. Primer: Ze januarja letos je bila izdana odločba, da se odstrani na pol podrti stanovanjska zgradba poleg zadržnega doma. Se poprej je bilo treba iz te stavbe preseliti neko samsko žensko. Dasi je okrajna komisija nakazala tri prazna stanovanja, do 15. avgusta ženske še niso preselili in jasno, da tudi stavba še ni odstranjena. Na drugi strani pa se stranke samovoljno za hrbtom ljudskega odbora vseljujejo v stanovanja.

K lepi podobi kraja ne spada samo nov most in tlakovana cesta, pač pa še cela vrsta drugih stvari. Tako na primer obnova in popravila privatnih zgradb, ureditev parkov, splošna čisto-

je bil odobren načrt in kredit za obnovo Toplic, je bil sklican množični sestanek, kjer naj bi se pogovorili o skupnem delu. Povsem naravno je, da so prebivalci želeli pojasniti, kaj in kako se bo porabil denar in kakšni so načrti. Na sestanku navzoči direktor gradbenega podjetja »Krka« Slavko Bele pa je narhnil navzoče, češ kaj se oni razumejo na načrte, če hočejo kaj razumeti, morajo vsaj pet let v gimnazijo. Jasno je, da taki odgovori ljudem, ki tudi znajo misliti s svojo glavo, niso najboljši propagandno sredstvo za pritegnitev prostovoljcev. Dejansko grede vsa dela sedaj vsaj v glavnem, z izjemo tistih ur, ki jih navajamo zgoraj, mimo Topličanov, ki vsled premajhnega tolačenja o pomenu in koristi obnove kraja in napravi komunalnih naprav, o tem niso dovolj poučeni. Tudi gradbeni odbor, ki je bil nekaj mesecev brez predsednika in zato samo na papirju in tudi danes pri ljudskem odboru nima zaslonbe, nosi del krivde za nepravčasno izvršitev del.

Primer obnove in ureditve Dolenjskih Toplic je značilen za precejevanje lastnih sil posameznih podjetij, ki potem nujno pelje do kampanjske zaletavščine, ko je rok pred vrati, dalje primer nesodelovanja vseh, ki bi nujno morali biti zainteresirani na takih delih, in posledica tega nesodelovanja za vse, ter končno primer odnosa posameznika do ljudskih množic. Ne samo Topličani, pač pa vsi državljani imajo pravico zahtevati, da vsa ta mencaja, obnavljanje in neodločnost ne bo šla v škodo kvalitete prvotnih del in poznejšega načrtnega razvoja letovišča ter da bo vsak izdani dinar res porabljen v korist kraja, prebivalcev in skupnosti.

Borcem Tomšičeve, Gubčeve, Cankarjeve in Šercerjeve brigade!

Desetletnico ustanovitve prvih štirih slovenskih brigad bo »Dolenjski list« pošalil s tem, da bo izdal bogato razširjeno številko, ki bo izšla v petek 12. septembra. Zato prosimo nekdane borce in oficirje Tomšičeve, Gubčeve, Cankarjeve in Šercerjeve brigade, naj nam najkasneje do 20. avgusta t. l. pošljejo na posodo fotografije iz življenja in borb teh brigad, slike padlih junakov, komandantov in komisarijev, k vsaki fotografiji pa naj priloži kratke podatke z navdajo imen, krajev in časa dogodka, ki ga slika predstavlja. Mnogo takšnih še ne objavljenih zgodovinskih dokumentov imajo številni tovariši, ki jih z razumljivo skrbnostjo hranijo kot spomin na leta NOB. Ob prazniku prvih slovenskih brigad pa je treba te fotografije pokazati vsej naši javnosti. Zato se uredništvo obvezuje, da bo:

vse sprejete slike prefotografiralo in neposkodovano takoj vrnilo lastnikom. Poleg tega pa bo vsak lastnik originalne slike dobil zastoj tudi po eno prefotografirano povečavo, katero mu bomo brezplačno dostavili hkrati s slavnostno številko »Dolenjskega lista«.

Uredništvo pa hkrati prosi vse nekdane borce, vojaške in politične voditelje prvih štirih brigad ter aktiviste, ki so na terenu sodelovali s temi slovenskimi brigadami, da bi prispevali slavnostni številki »Dolenjskega lista« svoje spominke ali literarne prispevke, opise posameznih bitk, akcij in partizanskih podvigov.

S prostovoljnim delom grade vaško pot

Na množičnem sestanku so vaščani vasi Rače selo, Blato in Sevnica pri Trebnjem sklenili, da popravijo in razširijo slaba pota v kraju. Pot, ki vodi iz Trebnjega na Rače selo, Blato in Sevnico ter dalje na Gabrovko pri Litiji, je bila ozka in zapuščena. Dva voza se nista mogla srečati. Pobudo za to popravilo je dal Jernej Novak. Vaščani so v ta namen izvolili gradbeni odbor, ki skrbi za organizacijo dela. Tehnične posle je prevzel Tone Salehar, na pomoč pa so poklicali še cestnega nadzornika Avgusta Mežnaršiča, ki prav rad pomaga.

Dne 8. avgusta se je zbralo iz vseh treh vasi 35 vaščanov in 12 voznikov. Pot, ki jo popravljajo je dolga približno tri kilometre. Najprej so jo morali razširiti. Kmetje, ki imajo ob tej poti parcele se niso upirali in so dali svojo zemljo za razširitev. Vaščani so že prvi dan pokazali trdno voljo in pripravljenost ter so dosegli prav lepe uspehe. Drugi dan pa jih je prišlo na delo še več. Vsaka hiša je dala delovno moč in vprežno živino, le Nace Jeršin iz Račjega sela se je upiral.

V sedmih dneh je približno 38 frontovcev z desetimi vozniki pripeljalo na cesto 326 kubičnih metrov kamna, ki so ga tudi zdrobili. Ob razširitvi ceste so prekopali 461 kubičnih metrov zemlje, ki so jo naložili in odpeljali na močvirnate površine travnikov in njiv. Pri tem je bilo opravljenih 2395 delovnih ur. Vozniki pa so opravili 610 delovnih ur. Skupna vrednost storjenega dela znaša 320 tisoč dinarjev. Pri delu se je doslej najbolj izkazal 66-letni Jože Rus iz Sevnice, ki je vsak dan redno na delu. Tudi Jože Jeraj, ki je star 16 let ne zaostaja za njim. Prav pridni pa so tudi Lojze Salehar iz Blata,

Minka Peskar, Francka Kozlevčar in Lojze Grm iz Sevnice, iz Račjega sela pa Janez Potokar, Danijel Potokar, Stane Dim, Ivan Novak in Ignac Kresal. Vsestransko pomoč pa dajeta tudi gospodarja Bizjak in Potokar. Vaščani se zberajo običajno že v zgodnjih jutranjih urah, zaključijo pa največkrat tudi ob 10. uri zvečer.

Tragedija mladega zapeljane dekleta v Crnomlju

Dne 4. avgusta je blizu črnomaljske postaje skočila pod vlak 20-letna trgovska pomočnica Lojzka Berkopec, doma iz Zemlja ob Kolpi. V poslovnem pismu, ki ga je pred smrtjo napisala svoji materi, pravi, da gre v smrt zaradi nesrečne in razočarane ljubezni, ki ni ostala brez posledic. Lojzka je bila namreč v četrtem mesecu nosečnosti. Pred kratkim je zvedela, da se je njen fant, s katerim je bila noseča, poročil z drugo, in to jo je pognalo v obup.

Pogreba nesrečnega dekleta se je udeležilo veliko število ljudi iz Crnomlja in bližnje ter daljne okolice z godbo na čelu ter številnimi venci, ki so jih poklonile organizacije in posamezniki. Lojzka, ki je bila zaposlena kot trgovska pomočnica v »Železniki« kmetijske zadrage v Crnomlju, je bila znana kot tiha in vestna uslužbenka. Velika udeležba je bila hkrati tudi dokaz ljudskega ogorčenja proti brezvestnim zapeljivcem, ki ne vidijo v mladih dekletih drugega, kot predmet izkoriščanja. V zvezi z njeno tragedijo pa ljudje govorijo še o neki zapeljivki, ki je mlado Lojzko spravila v naročje brezvestnega zapeljivca. Prav bi bilo, da bi tudi take posredne sokrivce smrti mladega dekleta klicali na odgovor. K

Topličani pri prostovoljnem delu

letos kot predpogoj za sam obstoj letovišča v tem kraju, so bili preureditev vodovoda, ureditev kanalizacije in regulacija potoka Sušice. Za obnovo vodovoda so se topličani tepli že nekaj let, končno so letos dobili potrebni kredit in azbestne cevi domačega izdelka. Gradbena dela je že spomladaj prevzelo okrajno gradbeno podjetje Krka, prav tako tudi kanalizacijo naselja. Do dne 15. avgusta še ni bil položen niti en meter cevi za novi vodovod. Manjkala je še izkop jarka od ovinka ceste pri vasi Sela do zajetja v Podturnu, vodni rezervar na hribočku Cinger je bil zabetoniran samo v grobem v spodnjem delu. Voda po novem vodovodu pa bi morala steči do 1. septembra. Baje so vzrok, da se cevi niso polagale pravčasno, spojke, ki so jih prepoznali naročili. Vsekakor pa manjkajoče spojke ne bi smele biti ovira za dokončanje ostalih del pri odkopu zemlje, zajetju in dokončanju rezervoarja. Prav gotovo bodo te spojke sedaj koristno služile za izgovor, če dela na vodovodu ne bodo končana niti do dneva proslave partizanskih brigad.

Nekoliko bolje poteka gradnja mostu in tlakovanje ceste, kanalizacija pa

ča, popravilo ograj, odstranitev navlake in ruševin ter celo italijanskih napisov, ki jih v Toplicah ne manjka in podobno. Tam kjer ne gre s prepričevanjem, je treba odločiti in brezpogojno vztrajati, da se uresniči. Tako pa se dogodi, da posameznikom celo ponudijo brezobrestno posojilo za obnovo stavb in vendar ti ne pristanejo na popravilo. Sele sedaj, ko takorekoč teče voda v grlo in jih dobivajo od vseh strani po glavi, so začeli izdajati odločbe o obvezni obnovi in popravilu privatnih stavb. Nekateri, kot so Babič, Zupanc in drugi, pa menda še vedno prepričujejo o potrebi popravila zgradb. Spet se izluči vprašanje: ali bo mogoče sedaj v nekaj dneh vse dogotoviti, kar je bilo zamujena v štirih mesecih?

Frontovci v Dolenjskih Toplicah so pred začetkom del sprejeli obvezo, da bodo s prostovoljnim delom pomagali povsod, kjer bo treba. Do 15. avgusta so opravili skupno 1100 ur in 97 voženj, dasi dostikrat niso vedeli kaj in zakaj delajo. Ni bilo in je še ni povezave med množičnimi organizacijami ali, če hočete, prebivalci na eni strani ter gradbenim odborom, zlasti pa gradbenimi podjetji na drugi strani. Takoj ko

ŠKOCJAN V VROCIH PASJIH DNEH

Malo novic pride v časopise iz Škocjana. Škocjanci so pač skromni in svoje zadeve neradi obešajo na veliki zvon. Raje se med seboj pogovorijo, to in ono šepneja na uho drug drugemu ali pa samo nekateri nekaterim, in so ljudje o vsem mnogo bolj poučeni kot v drugih krajih. Pa skromnost ni lastnost vseh škocjancev in ljudi iz okolice. Imajo tudi nekaj »bistrovidnih« in podjetnih ljudi, ki se odlikujejo po svojem točnem napovedovanju in širjenju debelih rac v obliki napovedovanja. Kaj vsega niso že napovedali in kaj še vsega ne bodo! Sedaj v teh vročih dneh, ko so se jim možgani vsled hude vročine še bolj razlezi, so njihove napovedi še bolj jasnovidne in obsežne, vesti, poročene v lastni domišljiji ali presajene od drugih, pa dobijo tolik obseg, da zasenčijo vso stvarnost. Pod vročim poletnim soncem in ob naši preveliki popustljivosti se jim topijo še zadnje hinavske krinke in vedno bolj kažejo svoje pravo staro izkoriščevalno in gestapovsko lice, postajajo nesramno predrzni in vredni borci za stare fevdalne razmere, ki si jih tako vroče želijo nazaj.

Poglejte, kaj vse vedo ti ljudje, ne ljudje, posamezni agenti od korit potisnjenih izkoriščevalcev, razlaščenih, a ne dovolj kaznovani sodelavci okupatorja v Škocjanu: Do jeseni bo vrnjena vsa agrarna zemlja. (Do katere jeseni ne povedo, tudi dotumov kot prej ne postavljajo več.) Stari trgovci bodo dobili nazaj trgovine, zadruga bodo vrgli iz lokala, kar že dejansko poizkušajo, na okraj bo prišel za predsednika advokat, ki jim je po sruču baje zelo blizu, zabite bivše delavce, ki so sedaj zaposleni v kmetijskih združenjih, te učijo vkladnosti, iz Slovenije pobezne vsak mesec 8 do 10.000 ljudi čez mejo. To da piše celo v časopisih, samo v katerih še niso povedali. Taki svedci škocjanci bi se v dno duše sramovali, če ne bi v to »veliko armado«, ki po njihovem dnevno beži od nas tudi oni dali kakšnega »junaka«, saj so dali še celo misijonarsko ploščo: če se jim dobro spreči, bodo morda še imeli svetnika v nebesih in podobno, pa so zato žrtvovali eno ubogo deklino za sarmado »ubežnikov«. Baje jim je zato tako hvaležna, da sploh ne pride iz solz, še manj pa iz za žice, kjer se je znašla v lovu za veliko srečo.

Tako poteka sedaj v vročih poletnih dneh življenje v Škocjanu in okolici. Borba za oblast, za županske stolčke je sedaj bolj prikrita, a zato toliko bolj živa. »Bivši zidarji nam ne bodo gospodarili, to je najbolj priljubljena parola zadnjih dni. Stari lesni in drugi trgovci, mesarji in gostilničarji, ki imajo v tem bogate izkušnje (bogate v pravem pomenu besede), so najbolj sposobni, da vodijo krajevno gospodarstvo, kdo pa naj drugi vodi. Zadruga jim je največja ovira, da se ne morejo spet povzpeti na svoje stare gospodovalne stolčke in zavzeti v gospodarstvu odločilno položaj, zato je na vsakem koraku njih bojno, pa menda tudi volilno geslo: »Smrt zadrugi!«

Leta 1949 so se množične organizacije v Škocjanu zavzele za gradnjo prepotrebne zadrugne doma. Izkopali so temelje in pripravili precej gradiva. Potem se je nehalo. Škocjanci so zavpili: »Kaz zadrugi dom, šolo začnite

graditi, pa bomo prav vsi pomagali. No, letos se jim je ta želja uresničila. Občinski ljudski odbor je preskrbel denarna sredstva za obnovo šole. Vsa bi pričakovali, da bodo sedaj škocjanci in okoličani kar tekmovali med seboj, kdo bo več pomagal. To sodimo po tolikih zatrjevanjih na vseh sestankih, šola pa šola je treba. Res je tudi šola potrebna, toda če sedaj mislijo, da se bo sama zgradila, potem bodo še dolgo čakali. Z gradnjo so sicer začeli, toda vprašanje je, kdaj se bo v preurejeni šoli lahko pričel pouk. »Velika« pomoč se najbolj kaže v tem, da v vsem Škocjanu niso mogli dobiti niti ene lopate ali samokolnice, ki jih rabijo pri delu. Za vsa dela skrbi samo občinski ljudski odbor oziroma njegov predsednik tovariš Sutar.

Ali ne bi bila pomoč pri raznih komunalnih delih bolj koristna kot besna gonja proti pridobitvam revolucije in želja po komandnih položajih, iz katerih bi lahko spet izkoriščali delovne ljudi? »Po njih delih jih boste spoznali, pravi pregovor in tako so tudi delovni pošteti ljudje Škocjana in okolice že davno spoznali njih delo in želje, le množične organizacije kot kaže, jih še niso dovolj spoznale, razkrinkale ter spravile tam, kamor že davno spadajo.

Delo in pomen Protiletalske zaštite

O Protiletalski zaštiti (PLZ) se je veliko razpravljalo, tako na raznih sestankih, v dnevnem časopisu in strokovni literaturi. Vendar menim, da ni odveč, če ponovno pišemo o organizaciji PLZ in posebno poudarimo, da je PLZ vsa v službi ljudstvu. Res imajo vse množične politično-strokovne organizacije nalogo krepiti obrambno moč države, prav posebno je pa to naloga PLZ. Zato moramo čimbolj poznati pomen in delo te človekoljubne organizacije.

Številne naloge PLZ so povezane v posameznih odsekih: v tehničnem, sanitetnem, kemičnem, veterinarskem in gasilskem. Ta vrstni red seveda ne pomeni važnosti posameznih odsekov, kajti svojstveno delo vsakega teh odsekov je odvisno od trenutnega položaja. In v tem članku hočemo nakazati predvsem praktično stran Protiletalske zaštite — njeno pomoč ljudstvu v vojni in pri elementarnih nesrečah.

Nesreče je vseh vrst — železniške, cestno-prometne, nesreče v rudnikih, kamnolomih, v tovarnah, v gozdovih, na polju in tako dalje. V vseh teh primerih bi se s strokovnim in sistematičnim delom lahko rešilo veliko več, kakor se. Na primer pogosti požari v našem okraju. Koliko manj škode bi bilo, če bi bili ljudje strokovno usposobljeni in poučeni, kako je treba preprečevati in gasiti požare. Tako pa navadno samo gledajo in čakajo, kdaj bo prišla gasilska četa; ta pa je mnogokrat oddaljena in pride prepozno. Zato je docela neupravičen in graje vreden izgovor ljudi, poklicanih na tečaj PLZ, češ: »Saj ne bo vojne, čemu so ti tečaji potrebni in podobno.

Pomislimo, na primer, na letošnjo zimo. Kakšna elementarna nesreča je zaradi hudega snega doletela prav Slovenijo! Prepričan sem, da bi bilo še več

Gasilci v Novem mestu so napovedali tekmovalje

Prostovoljno gasilno društvo Novo mesto je na svojem masovnem sestanku, dne 28. VII. 1952 na predlog upravnega odbora sprejelo sklep, da se na čast VI. kongresa KPJ napove tekmovalje vsem prostovoljnim gasilnim društvom okraja Novo mesto po sledečih točkah:

1. katero društvo bo imelo največ strokovnih vaj in nastopov,
2. katero društvo bo izvedlo najboljšo varnostno službo,
3. katero društvo bo pridobilo največ novih članov in članic,
4. katero društvo bo imelo najbolj urejeno administrativno poslovanje,
5. katero društvo bo imelo najbolj urejeno kulturno prosvetno delo.

Okrajna gasilska zveza se naproša, da o tem tekmovalju obvesti vsa prostovoljna gasilna društva na svojem področju.

Potek tekmovalja na gori navedenih točkah naj spremlja OGZ Novo mesto.

Kratke vesti

Seja gospodarskega sveta vlade FLRJ na Bledu. Na tej važni seji, kateri so prisostvovali med drugimi tudi tov. Kardelj, Kidrič in Vukmanovič, so razpravljali o naši ekonomski in investicijski politiki. Sklenili so, da bomo v bodoče predvsem dokončali že začete gradnje, pri investiranju pa se bomo predvsem ravnali po načrtu sistema kreditiranja in bomo opustili dajanje investicij iz skupnega sklada. Industrijska proizvodnja se bo prihodnje leto povečala za 7,9%. Sečnjo v gozdovih bomo zmanjšali za 15%, vendar zaradi tega ne bo trpel izvoz lesa. Predvsem bo šlo to na račun zmanjšanja domače potrošnje drv.

Nad 100 milijard dinarjev škode zaradi suše. Tako so ugotovili na seji gospodarskega sveta, kjer so razpravljali tudi, kako čimbolj ublažiti hude posledice suše. Suša je predvsem zadela naše kmetijstvo, zaradi česar kmetijskih pridelkov ne bomo mogli izvažati. Zaradi suše je ogrožena tudi naša živina, ker je pridelek krme za polovico slabši kot poprejšnja leta.

Ameriški vojni minister na obisku v Jugoslaviji. Obiskal je razne naše vodilne osebnosti, se razgovarjal z vojaškimi voditelji in prisostvoval vajam vojaških enot. Ministra je sprejel tudi maršal Tito. Namen njegovega obiska

je bil osebno prepričati se, kako poteka dobava orožja Jugoslaviji, in kako naj bi se ta pomoč razvijala v bodoče.

Predsednik carigrajske občine na obisku. Razen številnih tujih diplomato in državnikov, je pretekli teden bil na obisku v Jugoslaviji tudi predsednik carigrajske občine s spremljevalci ter skupina turških novinarjev. Ogleдали so si razna industrijska podjetja, se razgovarjali s našimi ljudmi in državniki ter bili sprejeti tudi pri maršalu Titu. Njihov obisk bo pomagal utrditi dobre odnose med Turčijo in Jugoslavijo.

V Trbovljah se je začel velik zlet Svobode. V vseh krajih Slovenije so začeli ustanavljati delavska društva Svoboda, ki bodo pomagala poživljati delavsko kulturo in vnašati revolucionarnost v družbeno življenje. Od 17. do 24. je v Trbovljah zlet Svobode. Začel se je v nedeljo 17. in se bo končal 24. ko bo obiskalo Trbovlje — tako pričakujejo — okoli 30.000 ljudi. V soboto bo tudi ustanovna skupščina, ki bo položila temelje delovanju teh društev.

Mnogo žrtev vročinskega vala. V vsej Evropi je bilo skoraj 14 dni izredno vroče vreme. Po vsej Jugoslaviji je bila vročina do 40 stajinj, v Hercegovini pa celo 45 stopinj C v senci. V Italiji, Švici in Franciji je umrlo nad 100 ljudi zaradi sončarice.

Gosenice uničile vse posevke. V codni A svobodnega tržaškega ozemlja so se pojavile neznane gosenice, ki so se silno razmnožile. V nekaj dneh so popolnoma uničile vse posevke. Strokovnjaki ne vedo, kako bi se jih ubranili in sedaj je nevarnost, da se bodo gosenice lotile še vinogradov. Ker je suša že tako močno prizadela kmetijstvo je ta nadlega tembolj prizadela kmečko gospodarstvo.

Po suši — velike poplave. V severni Evropi je po večtedenski vročini zavladalo deževno vreme s silnimi nalivi. V mestu Limout v Angliji, znanem obmorskem kopališču, je zaradi poplav večina hiš porušena ali poškodovanih. Evakuirani so morali vse prebivalstvo. Točno število žrtev je težko ugotoviti, ker je voda verjetno odnesla mnoga trupla v morje. Računajo pa, da je našlo smrt v valovih nad 100 ljudi.

tične vaje. Pa tudi praktične vaje ne rodijo haska, če ni glavne osnove — discipline članov. Brez nje ni mogoče delati. Bili so primeri, ko je bila udeležba na vajah samo 80, celo samo 50%. Ali imajo ljudje res tako malomaren odnos in čut do svojega in skupnega premoženja? Nimamo za cilj, da bi vsakega posameznika klicali na zagovor in ravnali z njim po uredbi o PLZ, temveč hočemo slehernemu državljanu zbuditi čut odgovornosti do organizacije PLZ in zavesti, kako je ta organizacija pomembna. Ko bomo to dosegli, bo delo lahko in uspehi takoj vidni. Vsa obveznik PLZ naj živi v zavesti, da je pripadnik organizacije, v kateri koristi sebi in skupnosti ter hkrati z našo ljudsko armado krepi obrambno moč socialistične Jugoslavije. S. F.

V obrtnem mizarskem podjetju Dvor so prebrodili na huišce težave

Po krivdi nepoštenega strokovnega vodstva je okrajno mizarsko podjetje na Dvoru pri Žužemberku zašlo v velike težave. S slabimi nekvadratnimi izdelki, zlasti pa z nepriznavanjem državne lastnine, je bivši vodja delavnice Ignac Perše zapravil ugled podjetja in ga spravil v finančne težave. K tem težavam so se pridružile letos spomladi še druge, izvirajoče iz uvedbe gospo-

tudi plačana. V kratkem času so spravili finance toliko v red, da so plačali za nazaj nad en milijon dinarjev akumulacije in si zagotovili plačilni fond. Zaupanje v izdelke podjetja raste in imajo dovolj naročil do konca leta in še kaj več. Izdelujejo pohištvo po naročilu, kuhinjske opreme in vsa druga mizarska ter sodarska dela. Precej naročil imajo iz Ljubljane in ponovna naročila pričajo, da so kupci z izdelki zadovoljni.

Poglavitna naloga podjetja bo tudi v bodoče borba za kvaliteto, predvsem pa za znižanje proizvodnih stroškov. Mizarski izdelki so vsled visoke cene vedno bolj nedosegljivi za delovnega človeka, zato mora biti prizadevanje za znižanje stroškov proizvodnje temeljna naloga tega in vseh ostalih mizarskih podjetij v okraju. Konkurenca v cenah mizarskih izdelkov pri nas še ni, in to najbolj občutijo odjemalci sami. Rp

V VSAKO HISO DOLENJSKI LIST!

darskega računa in rentabilnosti podjetja, ki so v marsikaterem podjetju povzročile notranje krče. Podjetje, oziroma njegove finance so zlasti obremenjevale neplačane davščine prejšnjih let.

Novo vodstvo podjetja se je moralo v prvi vrsti spoprijeti s starimi napakami, hkrati pa poskrbeti za kvaliteto izdelkov in finančno ravnotežje. Lahko trdimo, da mu je eno kot drugo že dosedaj v znatni meri uspelo. Kvaliteta in oblika izdelkov sta se dvignili gotovo za 200 %. Za izdelke uporabljajo predvsem popolnoma suh les, ki ga imajo dovolj na zalogi. Trenutno zaposluje podjetje 17 ljudi: deset vajencev in štiri pomočnike. Upravnik Jože Gosena je obenem tudi strokovni vodja, v knjigovodstvu pa je zaposlena ženska moč in to samo polovico dneva, za kolikor je

Se nekaj besed o gasilstvu. Naloge in koristi gasilca še prebogosto spoznanja. Ker pa imata gasilstvo in organizacija PLZ iste cilje — zaščito civilnega prebivalstva pred vojnimi in elementarnimi nesrečami, je bilo nujno, obe organizaciji združiti v eno. Tako je sedaj tudi gasilstvo v sklopu PLZ.

Vse to priča, da je Protiletalska zaštita res v službi ljudstva. Da pa bo svoje naloge res pravilno in uspešno izvrševala, se morajo člani PLZ vzgajati ne samo teoretično, ampak tudi praktično. Zato so potrebne stalne prak-

katerega mesto je prevzel v žužemberškem farovžu, je dekan Gnidovec javno sramotil s prižnice Rezko Rajer in njegovega moža zaradi civilnega zakona, odklonil jima je cerkvene zakramente in s kaplanom toliko časa vrtal, dokler ni razbil njunega zakona. Čeprav nas osebno življenje dekana Gnidovca kaj malo zanima, niti se ne mislimo spuštiti v ceneno opisovanje žužemberških »farnih plenec«, pa se ob njegovem zavzemanju za »svetost samo cerkvenega zakona«, moramo vprašati tole: kako spravlja duhovnik Gnidovec svoje pridige o čistosti duš in teles ter o nedotakljivosti cerkvenega zakona v sklad z dejstvom, da je imel spolne odnose z nekaterimi ženskami v Žužemberku in njegovi okolici? Žužemberčanom dobro poznanega Hartmana opisuje dekan Gnidovec ob neki priliki kot ovaduha — hkrati pa je imel odnose z njegovo ženo in ji je rad ponudil svojo široko, belo postelj za tuzemske užitke, čeprav so ga bila polna usta onostranskih obljub, nasvetov in strašnih groženj za neumne grešnike, ki ne bi živeli tako kot je učil gospod dekan.

»Poslušaj, kaj govorim — ne glej pa, kako živim!« Po tem pravilu je učil in živel žužemberški diktator. Kakor nekoč kaplana Jenka, je Gnidovec instruiral tudi kaplana Šego v protiljudskem delovanju. Šega, ki ga

Ob razvalinah Žužemberka

KRINKA NEKRONANEGA CESARJA SUHE KRAJINE JE PADLA

spovednica in prižnica mu pomagata v njegovem protiljudskem prizadevanju. Starše poziva zaradi civilnih porok otrok, nekrščeni otroci so zanj pogani. sram poznanstva s fašističnimi oficirji. Od njegovega pričanja so bile odvisne usode mnogih Suhokranjcev. Za smrt 70 legistov na Ajdovcu in za ostale zapeljane žrtve postavljamo dekanu Gnidovcu javno vprašanje: čemu nepotrebnosti žrtve? Čemu vse trpljenje že tako dovolj izmučene Suhe krajine?

Na to neomejeni gospodar Suhe krajine ne odgovarja. Absolutni vladar duš in teles svojih podložnikov se smatra za najnedolžnejšega duhovnika, ki nikdar ni storil nikomur najmanjše krivice...

Orodje Vatikana, ki se je v osebi dekana Gnidovca tako zvesto izkazalo in obneslo v letih okupacije, po osvoboditvi ni moglo in ni hotelo postati drugačno: ponosni, trmast in ošabni Gnidovec ne bi bil to, kar izpričuje njegovo ime in z njim povezana preteklost Suhe krajine, če se ne bi spet trdno postavil v bran vsega reakcionarnega, rožmansko-odijevskega protiljudskega delovanja sovražnikov nove Jugoslavije. Iz prve potuhnjenosti, ki se je vezala z bojaznjo, da se je morda le odkrilo to

S kaplanom Šegom, zvestim naslednikom vojnega zločinca Janeza Jenka,

poznajo bralci Dolenjskega lista že od lani kot dobrega pisarjeva med suhokranjskimi babšeti, je praznovano novo mašo med okupacijo v družbi italijanskega oficirja in bele garde. Gnidovec si je izbral zvestega tovariša: Segova družina je krepko sodelovala z belo gardo. Brat je bil komandant postojanke, dve sestri nuni, nekateri ljudje pa vedo povedati v njegovem domačem kraju, da je Šega sodeloval pri izdelavi seznama 20 pripadnikov NOB in ta seznam odnesel na Rakek.

»MOLIMO ZA NAŠEGA SKOFA GREGORIJA...«

Gnidovec in Šega nista bila tiha pristava propadle bele garde, domobranstva, klerofašizma in vsega tega, kar je slovenski narod že zdavnaj obsodil in zavrgel. Prav dobro sta poučena o zgodovinski resnici, da je bil slovenski knezof Gregorij Rožman obsojen kot vojni zločinec in da sodi v vrsto največjih hudodelcev, ki so zakrivili neizmerno gorje nad slovenskim ljudstvom. Da bi pokazala tudi na zunaj svojo solidarnost z vojskujočim se škofom Rožmanom, ki je prenesel svoje izdajalsko delo v tujino in tam z vsemi močmi rine med »belažene in svetnike« belogardista Grozdeta kot slovenskega »mučenca« per rovari s pomočjo Vatikana proti naši državi, sta žužemberška

7 duhovna gospoda vsa leta po vojni v cerkvi javno molila:

»Molimo za našega škofa Gregorija!«, malo tiše pa sta pridajala: — bog naj ga čuva in obrani —, še tiše pa so odgovarjale še vedno zapeljane suhokranjske ovčice:

— in ne izročijo ga našim sovražnikom.«

S takimi in podobnimi demonstracijami sta izpolnjevala vatikanska bojovnika v Žužemberku svoje poslanstvo. Zvesta sovražnim interesom Vatikana do naših narodov sta bila gluha za vse opomine, ki so ju po letu 1945 ne le enkrat posvarili, da nista na pravi poti.

S fanatično zagrizenostjo in globokim sovraštvom do vsega, kar nam je prinesla narodnoosvobodilna borba, sta žužemberški dekan in njegov kaplan izrabljala vero v politične namene, klevetala organe ljudske oblasti in žallia ljudske predstavnike. Vojno hudodelstvo dekana Gnidovca po 10 letih ni zastaralo — nasprotno, šele zdaj se je odkrilo in v celoti razgalilo pred narodom.

Gnidovecovo sovraštvo do ljudstva, nove države in celo do lastnih stanovskih tovarišev, ki so v vrstah Cirilmetodijskega društva našli pot do sodelovanja z ljudsko oblastjo, je skoraj brezmejno. Kadar mu ni dajal javnega duška v pridigah ali osebnih stikih z verniki, ga je izlival s svinčnikom v strupene opazke na rob revije »Nova pot«, glasilo CMD katoliških duhovnikov LRS. Poglejmo nekaj teh njegovih »bistroumnih« cvetk, ki krasijo borbenega dekana in njegova leta. Ko je

KUPUJEMO

vseh vrst jabolka, hruške, slive, maline, kupine, brinje itd.

PRODAJAMO

raznovrstno marmelado, sadne sokove, malinovec, mešan sirup, sadjevec, likerje, konjak in rum.

Naročajte pri

»BELSAD« - Črnomelj **Telefon št. 14**

Za žrtve, padle v obrambi belogardističnih trdnjav na Ajdovcu, v Žužemberku in vseh ostalih postojankah, kjer so »za vero« in fašiste umirali sinovi suhokranjskih mater, nosi odgovornost dekan Gnidovec z vsemi, ki so svoj nauk o božji ljubezni zamenjali z najodvratnejšim izkoriščanjem verskih čustev ljudstva in z izdajstvom lastnega naroda.

Prihod Nemecev Gnidovčeve življenjske poti ni preusmeril. Sam se je pobahal, da je »uspel povsod z intervencijami, pri Italijanih, pri Nemcih, pri legistih, le pri zadnjih pokoljih pa nes. To je bilo v letu 1945, tik pred osvoboditvijo, ko so podivjani domači izdajalci z nemško vednostjo klali v Žužemberku matere, dekleta in starčke v besnem sovraštvu do vsega, kar je simpatiziralo s partizani. Obstaja dokaz, da je dekan Gnidovec vedel za osebe, ki pridejo na vrsto v teh dveh pokoljih.

Dne 9. junija 1942 je Gnidovec pisal patru Ciprijanu v Novo mesto:

...tudi to sem osebno povedal nekemu italijanskemu kapetanu, ki je prijatelj družine Zenove, in mi je ta obljubil, da bo posredoval... Šlo je za intervencijo za nekega dekleta in sprejema v šolo. Intervencij vseh vrst je opravil Gnidovec pri Italijanih in kasneje pri Nemcih precej; ni ga bila ali ono iz leta 1942, je prešel dekan Gnidovec v neustrašen boj proti ljudski oblasti. To je pokazal ob vsaki priliki: v pridigah, v osebnih razgovorih, v goljufijah pri davkih itd. itd. Spet ga srečamo pri preizkušnih sredstvih:

IZ NAŠIH KRAJEV

Mirna

Mirna s svojo okolico slovi kot prijetna izletniška točka. Med vojno je bila mirnaška dolina znano področje partizanov. Po vojni pa se življenje na Mirni ni posebno razgibalo, posebno razne komunalne naprave so zanemarjene. Krivde za to zanemarjenost ne bi smeli iskati izven Mirne same. Vse preveč so se zanašali na neko pomoč od zunaj, da bi se na oslonili na lastne sile, so pa najbrž pozabili.

Svet za gospodarstvo pri občinskem ljudskem odboru, ki je že prišel z delom, čaka sedaj velika in odgovorna naloga. Vzdraga pota so razdirta, naselje je brez dobre in zdrave pitne vode, most pod Gradom je nevaren za promet, Mirna nujno potrebuje kopalnice, ki ga je imela že pred vojno, a je sedaj preraščena z grmovjem in travo, stanovanjska kriza tiči kot mora ljudski odbor, regulirati je treba potok Mirno in podobno. Najbolj pereča je preskrba z zdravjo pitno vodo. V vasi sta sicer dva vodnjaka, ki pa sta v skrajno slabem in nevarnem stanju. Vodnjak ob poti proti postaji je odprt in dostopen neznani in okužbam. Pred kratkim so našli v njem traku. Drugi vodnjak je pod cestiščem in zato se vanj lahko steka blato in gnojnice, ob vsakem deževnem vremenu. Samo čiščenje vodnjakov še ne preprečuje okužbe, tu je treba temeljitejšo preureditve, ki je ni mogoče več odlašati.

Zadružni dom je tudi nedokončano delo. Del gradnje je prepuščen propadanju, gradbeni material ni posejten ljudem. Poleg cerkve sta dva prostorna doma, toda nobeden ne služi kulturno-prosvetnim namenom. V enem gostuje privatni mizar, drugi pa je žadruki za skladišče. Cimprej je treba urediti, da bosta domova služila kulturi in prosveti, dograditi pa morajo tudi zadružni dom, kjer bo lahko zadruga dobila svoje prostore. Pojavljajo se tudi občinski ljudski odbori, ki so prišli s popravilom in prezidavo občinske stavbe, s čimer bo pridobil nekaj lepših stanovanjskih in pisarnjskih prostorov.

O vseh teh problemih Mirne in okolice je že razpravljali Svet za gospodarstvo pri občinskem ljudskem odboru in upravičeno pričakuje, da ga bodo volilci v prizadevanju za izboljšanje gospodarstva podprli z delom in nasveti.

Dobindol

Kot Noe barko, tako bi lahko rekli, da gradijo Dobindolci svoj vaški vodnjak. Za lani je bil zabetoniran, pa še letos ni dogotovljen. Sedaj napeljujejo žlebove od bližnjih hiš do vodnjaka oziroma do zbiralnega rezervoarja. Izgleda, da je nekaj posredni ali kombiniranih ni nujno potreba, voda ali njih manjka poštvovalnosti za skupne koristi. Upamo, da bodo vsaj sedaj z delom pohiteli in končali dela do prihoda partizanskih brigad in borcev, ki se bodo prav gotovo tudi v Dobindolu kot čestokrat med vojno tudi sedaj ustavili.

Gornje Sušice

Člani zadružne ekonomije so v kratkem času zgradili veliko gospodarsko poslojpe, v katerem bodo imeli govedji hlev za 25 do 30 glav in svinjake, nad hlevi pa je prostor za skladiščenje krme. Ker je v tem kraju ve-

OBVESTILA

PREKLICA
Preključujemo izglubljeno delavsko knjižico oziroma časopisno št. 46/51 na ime Mikolici Ivan. — Zaga Straža.

Preključujemo izglubljeno vojaško živinsko knjižico na ime Vidmar Ivana, Gradec 2, občina Žužemberk.

Kino

KINO NOVO MESTO PREDVAJA:
Od 22. do 25. avgusta: angleški film »Lady Hamilton«.
Od 26. do 28. avg.: angleški film »Sestris«.
Od 29. avgusta do 1. septembra: mehiški film »Bisere«.

KINO DOLENJSKE TOPLICE PREDVAJA:
23. in 24. avgusta: ameriški film »Brzovjav na zapad«.
27. in 28. avg.: avstrijski film »Priateljias«.

Oglas

PRODAM majhno posestvo z leseno hišo za 150.000 din. Hrovat Pepca, Mihovec 9, B. Škoflje.
PARCELO, stavbeno zraven Grma prodaja Hadl, Novo mesto.
SINGER, šivni stroj, nov, pogrešljiv, prodaja Hadl, Novo mesto.
Prodajam sadni mlin na motorni pogon, sadno stenskičino, težnja za zobna koleca za grozdne mlince in globok stroki vozilce, skoraj nov. Na ogled pri Kovacic, mlin, Novo mesto.
Vseh vrst zelenjave, cvetja, šopkov, venec po najnižjih cenah v vrtinariji LO MO Novo mesto — Ločenska cesta in Bršljin.
Kmetijsko gozdarsko posestvo Kočevje priredel dne 24. avgusta 1952 sjem delovnih konj in zrebret, starih 1-3 let. Pohitite in nas obiščite! Obeta se vam ugoden nakup. Zveze z vlaki ugodne. Vse informacije daje prireditelj. Telefon: Kočevje 27 ali 32.

dr. Stanko Cajnkari napisal v II. letnik »Nove poti«, št. 2-3, članek z naslovom »O pojmu politike v našem času«, je »popravil« dekan Gnidovec njegove stavke takole:

Cajnkari: »Ljudstvo je nositelj oblasti in predmet politične skrbi.« Gnidovec strupeno in zlohotno doda: »Samo govorniki nima nič!« V istem odstavku Cajnkari: »Resnica je vsekar nad zakonom.« — Gnidovec spet: »A pri nas ne!« Ljudska oblast je vohansko sprašuje: »Kako more po vesti delati človek za socializem?«

Ko navaja dr. S. Cajnkari v isti številki v razpravi »Nekaj misli o socialnih dolžnostih«, da je »Oblast prišla iz rok revolucionarjev v posest predstavnikov ljudstva«, hiti Gnidovec priobiti: »in rabljeve«.

Dr. S. Kosa, ki razpravlja v »Novi notis« o volitvah v letu 1950, naziva žužemberški dekan »trapez«, govori o »ropanju dežele« itd. V drugih številkah se norčuje Gnidovec iz članka pisateljca F. S. Finžgarja, ko piše ta o tovarišu Titu in njegovem poslanstvu v borbi za našo svobodo. Na drugem mestu si Gnidovec »izposodi« celo Mater božjo in jo primerja z »agitatorko za socializem«. Ko bere dekan poročilo o delu CMD v okraju Lendava, ves besen pristavlja opazke:

Revija: »Jasno je, da tako društvo (CMD), ki ima 500 članov — 1. 1950, mora nekaj pomeniti, da se vidi njegov vpliv v javnem življenju, pa tudi pri nevlanih.« Gnidovec na rob: »Zal le preveč!«

lik problem vode, brez katere je posebno živinoraja nemogoča, so zraven še zgradili velik vodni rezervoar za približno 100.000 litrov vode. Pozneje nameravajo prizidati še klet, v neposredni bližini pa bodo postavili tudi velik kozolet. Stavba je že pod streho, notranja dela pa bodo končali do zime, tako da bo poslojpe spomladi že v celoti služilo svojem namenu. Načrt stavbe so si omislili sami, potem ko so si ogledali nekatera načrta gospodarske poslojpe za druge, vseh načrtov pa prilagodili svojim potrebam. Tako ima ta stavba za razliko od drugih podobnih hiš streho in so tako pridobili še tri metre narfuša, kar bo koristno služilo za vozove in razna dela pri hlevu. Skoraj vsa dela pri gradnji stavbe so opravili člani ekonomije sami poleg rednega dela na polju.

Dobili so elektriko

Vaščanom na Gomili in Brezovici pri Mirni je te dni prvič zasvetila električna luč. Do letošnja želja vseh prebivalcev. Letos pozimi so bili načrti narejeni, vaščani pa so posekali les za drogove. Kajpak so nekateri že spočetka delo zavirali in tako povzročili zamudo pri napeljavi. Stroški pa so skoraj polovico večji, kot bi bili spomladi, če bi se dela pravčasno zaključila. Pri napeljavi so vsi tri mesece vaščani pridno pomagali. Organizacijo dela je vodil Ivan Mozeli iz Brezovče, veliko mu je pomagal invalid Polde Drčar. Napeljavo so opravili elektro-montarji rajona Krmelj. Veliko zasluge za elektrifikacijo teh dveh vasi ima tudi tajnik občinskega ljudskega odbora Mirna Darko Kristof.

Mirna peč

Dne 10. avgusta smo svečano odkrili spomniško ploščo Jožetu Saliju na njegov dom, ki je bil v vaši vseh prebivalcev. Letos pa se je udeležilo okrog 250 ljudi, največini pa sta govorila tov Bogdan Osoinik, direktor Radia Jugoslavija, in predsednik občinskega ljudskega odbora Mirna Darko Kristof. Domači pevski zbor je zapel tudi nekaj partizanskih pesmi, pionirji in članice APZ, ki so ob tej priliki okrasile vse partizanske grobove, so obiskale tudi Salijevo mambo in ji poklonile najhujšim.

Krojača Jožeta Salija iz Orkličevca pri Mirni je brez vsakega povoda umorila 19. julija 1942 belogardistična patrulja, v kateri sta bila kapitan Sinkar in njegov učenc Mavec-Gliha. Ubili so ga vprico njegove matere.

Mirnopečane že sedaj opozarjamo na veliko kulturno prireditve, ki bo v začetku septembra v Mirni peči. Nastopili bodo tudi operni pevci in dramski igralci iz Ljubljane, morda celo dvakrat. Ne zamudite edinstvene prilike.

Žužemberk

Na polletnem običnem zboru KZ so udeleženi zadružniki sklenili cimprej narediti moderen sadovnjak. Ugotovili so tudi, da imajo na nekakšno slabo krave mlekarice in na podlagi te ugotovitve so sprejeli sklep, da se sedanje krave prodajo in kupijo plemenite z rodovnikom. Precej so tudi razpravljali o povziranju deleža zadružnikov, ker je dosežanih 100 din na člana res premalo. Za zvišanje deleža bi prišla zadruga do počitih letnih obratnih sredstev odplačila bi potreba po najetem kreditu, kar bi bilo v korist razvoju zadruga in zadružnikov.

Posestniku Alojziju Smrketu je neznan zlikovec gotovo iz kakršnega koli maščevanja posekal mlada drevesa v sadovnjaku. Prav tako je nekdo na predvečer narodnega praznika podtaknil ogenj v kozoletu iste lastnika. Svoje podlo dejanje je napravil v trenutku, ko so bili vsi posteni prebivalci v dvorani Titovega doma na kulturni prireditvi. Zgoraj je del novega kozoleta in dva stoga pšenice, tako da trpi lastnik precejšnjo škodo. Da je bil ogenj namenoma podtaknjen prav v tem trenutku pričja tudi to, da je potem, ko so vsi ljudje odhiteli gasiti požar, nekdo iz dvorane odnesel žarnico in državno zastavo.

Zužemberčan trdijo, da je nastopila epidemija popraviljanja in olepšavanja hiš, tako sedaj hite vsi, da bo trg cimprej dobil lepše. S polno paro grade spet tudi zadružni dom in bo prednji del letos dokončan. Vanj se bo takoj vselila zadruga s svojimi odseki. Podjetni zadružniki pa si hočejo urediti še lepo urejeno gostišče. V njem hočejo pokazati vsem, da se da tudi v Žužemberku prodajati dobra kapija brez vodene primane. Ta sklep zadružnikov vsi pozdravljajo, kajti le zdrava konkurenca bo izboljšala gostinsko postrežbo.

Pri gradnji krajevne gostilne pa se je nekaj zataknilo. Je pa tako gostišče s tujskimi sobami v Žužemberku nujno potrebno, posebno za tuje, ki prihajajo sem vedno v večjem številu. Letošnje leto smo imeli že veliko obiskov iz inozemstva, posebno Amerikancev in Francozov, ki se zelo zanimajo za ruševine in olepšavanja hiš. Upamo, da bo tovariš Jaro, predsednik občinskega ljudskega odbora, ki se je že izkazal s svojim prizadevanjem za povzdigo krajevne gospodarstva, znal pognati v tek še ta dokončana dela pri krajevnem gostišču.

Kmetijska zadruga med drugim odkupuje tudi stara železa. Ta sicer dobro stvar ima tudi negativne posledice. Vedno pogosteje se pojavljajo tatvine starega železa in uničevanje zgodovinskih spomenikov, navzile tem, da se z urodo spoščenosti. Še vedno je namreč precej ljudi, ki ne pojmujejo pravilno, kaj je moje in kaj je tvoje, ter kaj je skupna lastnina. Odkupovalci pri KZ bi

morali pri odkupu starega železa posvečati več pozornosti. Člavo je železo in od kod. Tradicionalni Lovrenčev živalski semenj je bil prav dobro obiskani. Prignali so veliko živine, toda kupcev je bilo malo. Mestna ljubljanska klavnica, ki je bila glavni kupec, se je zanimala predvsem za debelo živino. Precej je bilo tudi mladih psovov in telet, ki so šli boljše promet. Huda sosa je zmanjšala priderek krme, zato so kmetovalci prisiljeni nekaj živine odprodati, da bodo lahko preostalo živino prehranili čez zimo. Zaradi velike ponudbe je cena populata. Debele vole so prodajali povprečno po 71 din za kilogram žive teže.

Črnomelj

Res ne vem ali nam velja skromnost, ali nas ovira lenoba, da se tako poredkoma oglašamo v našem časopisu. Verjetno vsakega malo. Saj nam marsikdo očita, da smo preskromni in ne znamo o pravem času udariti s pestjo po mizi. Pa tudi lenobe je nekoliko, saj ni ljudno v tej pasji vročini. No pa povemo sedaj vsem onim, ki so se spotkali nad počasnostjo tlakovane ceste skozi Črnomelj — in spottkali so se v besedah in dejanjih nad kupi granitnih kock — da je cesta davno tlakovana, da se za avtomobil ne dvigajo več oblaki prahu, ampak samo rahle prašne meglice. Vsekar napredek! Že več kot mesec dni obnavlja okrajno gradbeno podjetje znanje lice in notranje stene naše gimnazije. Kaj kmalu bo stavba našega prosvetnega zavoda dobila prav prijetno zunanost. Želimo, da bi tudi notranost bila tako prijetna in poživljajoča! V polnem razmahu so tudi dela pri preureditvi Prosvetnega doma. Mero-dajni krogi namreč pravijo, da bo v prvi polovici septembra že delna otvoritev prenovljenega doma. Na trgu bo kmalu urejen vabljiv majhen park z vodometom, ki bo zelo olepšal naše mesto. Letošnje igrišče se ne premakne z mrtve točke. Debatirajo in ogledujejo, kadar pa je treba pljunuti v roke, manjka — siline!

Tudi izven Črnomolja opažamo veselo razgibanost. V Stari lipi bo kmalu obnovljena šola. V Zapudju bodo napeljali električno razsvetljavo. V Metliki grade novo kino dvorano, na Streklevcu bo kmalu delno obnovljeno šolsko poslojpe. Na Radovici in v Drašičih postavljajo daljnovode in pravijo, da bodo novo vino krstili pri električni luči. Prednjačijo pa Ziljčani, ki hočejo imeti v vasi šolo. Do Preloke ali do Vinice je kar preveč oddaljeno. V zimskem času so volkovi. Tu niso mnogo pogostejši in govorijo. Zagrabil so krampe in temelji za novo šolsko poslojpe so že izkopani. Voda za zidavo so si tudi že preskrbeli iz precej oddaljene Koipe. Tovarš Bečaj, ki vodi gradbena dela, pravi, da bo učilnica do septembra že gotova. Vaseljci so obljubili, da bodo pomagali s prostovoljnimi delom. Poznajo jih in vemo, da bodo svoje obljubo držali. Tudi Semčani in Meščani imajo prav lepe načrte, namreč za olepšanje kraja. Vendar pa tega danes ne povem. Povedal bom tedaj, ko bodo začeli delati!

Čemu podražitev vodarine?

V Črnomlju je nastalo veliko razburjenje zaradi enkratnega povišanja vodarine. Cena enemu kubnemu metru vode je sedaj 12 din. To ceno je postavila Direkcija državnih železnic v Ljubljani, obenem pa je namesto z novim letom, šele sedaj poslala zahtevo, da se vodarina v tej višini plača za nazaj od novega leta dalje. Ljudje se nad tem upravičeno razburjajo, saj v Črnomlju pitne vode nima nihče. Imamo pač vodo iz Lahinja, ki pa je zelo umazana, smrdljiva in popolnoma neuporabna. Črnomeljčani se obračajo na pristojne organe, da to zadevo čim prej uredijo z Direkcijo državnih železnic v Ljubljani.

Prehodno zastavico so v Novem mestu dobili čevljarji

Pri prostovoljnem delu (obnova vodovoda in odstranjevanje ruševin) v Novem mestu v mesecu juliju se je najboljši postavil delovni kolektiv Čevljarstva MLO in si tudi pribral prehodno zastavico mestnega odbora OF. To zastavico jim je izročil v navzočnosti zastopnikov ostalih delovnih kolektivov dne 14. avgusta tajnik mestnega odbora OF tov. Boris Vrančič in obenem se tudi zahvalil za poštvovalno delo v prid lepši podobi mesta in izboljšavi komunalnih naprav.

V mesecu juliju je 68 članov delovnega kolektiva Čevljarstvo v 204 prostovoljnih delovnih urah opravilo delo v vrednosti 490 din! Poleg prehodne zastavice so čevljarji dobili tudi nagrado. Priznanje in nagrado za delo v mesecu juliju so dobili še delovni kolektiv Cezrada, Pionirja in vojnega trgovskega podjetja, Zablja vas in Ravgovo. Navzile hudi vreden udeleževalci prostovoljnega dela v mesecu juliju. Tako je 267 članov enajstih sindikalnih podjetij (brez čevljarjev) v 638 urah opravilo del v vrednosti 17.376 din.

Po sprejetju prehodne zastavice so člani delovnega kolektiva Čevljarstvo obljubili, da je ne bodo spustili iz rok, za njo pa se bodo z enako priznanostjo borili tudi ostale sindikalne podjetnice.

ZMAGA IN PORAZ NOVOOMEŠKIH OBOJHARJEV

Moški: TVD Partizan (Novo mesto) : SP Krim (Ljubljana) 3:0 (15:7, 15:13, 15:6)

Po dolgotrajnih marljivih pripravah za obojkarstvo prvenstvo v republiški ligi so novomeški obojkarji v jesuskem delu prvenstva beležili svojo prvo zmago. Pomagal so renomiranega nasprotnika, enega od najresnejših aspirantov za naslov republiškega prvaka. Krim je nastopil s pomlajanim moštvom, katerega vodil preizkušeni Cirman, trener državne obojkarke reprezentance. Razen njega je od starejših nastopil samo še Kosce. Mlajši igralci niso mogli nadomestiti rutiniranih Škerbinec in Jošič, ki tokrat nista nastopila. To je bila prednost za domače, ki so razen Simiča nastopili kompletni: Dolenc, Pučko, Šonc, Sodnik, Urh in Medic. V zadnjem času je domača ekipa preskila na moderen sistem igre, ki se je prav dobro obnesel. Priporočamo moštvo, da se ga striktno pridržava. Z igro ekipe kot celote

moramo biti zadovoljni, želeli bi le, da je ta uspeh ne omami. Na sporedu so še težje tekme na drugih terenih.

Med gledalci, ki jih je bilo kakih sto, je bilo tudi delavsko kulturno društvo »Svoboda« z Jesenic, ki je krepko navijalo za domače.

Pohvaliti moramo vse igralce domačega moštva, od gostov pa še imenovanega Kosca in Cirmana.

Zenske: SD Krim (Ljubljana) : TVD Partizan (Novo mesto) 3:0 (15:3, 15:2, 15:3)

Za poraz moških so se revanširale obojkarice Krima s prepričljivo zmago nad domačo žensko ekipo. Novomeščanke so na treningih pokazale precej več znanja in vigranosti, kot pa na tej tekmi. Svojih vrat nikakor niso mogle urediti in so nasprotnice z lahkoto pridobile točke in zmago.

Obe tekmi je sodil Edo Šlanina iz Ljubljane. Njegovemu sojenju ni bilo mogoče nobenemu ozirom prigovarjati. E. J.

Fizikturni dan v Šentjerneju

Okrožni odbor »Partizana« v Novem mestu si v svojem delovnem programu med drugim zadal nalogo, z vsemi razpoložljivimi sredstvi propagirati fizikturni pokret na deželi in povsod tam, kjer se kaže za ugodno, ustanoviti fizikturno društvo. Najboljša propaganda za to je fizikturni nastop in tekmovalstvo. V Šentjerneju je bilo opaziti več ugodnih momentov. Ze obstoječe Dirkalno društvo poseduje hipodrom (dirkalno stezo) za konjske dirke, ki pa se da za silo uporabiti tudi za druge tekme. Domači kegljači se lahko ponašajo s prvim asfaltiranim kegljiščem na Dolenjskem, ki je primerno za tekmovalstvo tudi v mednarodnem slogu. Zelo veliko je zanimanje tudi za ostale panoge, kot n. pr. šah, nogomet, odbojko, telovadbo, namizni tenis itd. V tem pogledu prednjačijo uslužbeni lokalne industrije. Zato se je Okrožni odbor odločil prirediti propagandni nastop najprej v Šentjerneju, kar se mu je posrečilo s pomočjo Okrajnega ljudskega odbora, ki je nakazal v ta namen podporo. Zaradi obširnosti programa se je nedeljski nastop razširil na ves dan z nastopi in tekmovalji v kegljarstvu, odbojki, telovadbi, šahu, namiznem tenisu, nogometu in motornih dirkah.

Pri samih prirediteljskih nastopih je o pomenu fizikturne in novi nastopa spreporožen zbranim tekmovalcem predsednik TVD Partizan Novo mesto tov. Colarič Franc. Bodočemu fizikturnemu društvu v Šentjerneju je obljubil v imenu Okrajnega odbora vesteransko pomoč.

Posamezne tekme so se vršile točno po delovnem redu, kakor so predvidevali prireditelji. Prva tekma je bila v odbojki in Romih Robert za Okrožni odbor, More, Pavlin in Breščak za AMD Novo mesto ter Berger, Požar in Breščak za Kegljaško društvo »Gorjanci«. Vse tekmovalce je prevažal zdrav športni duh in je upati, da bo v Šentjerneju kaj kmalu ustanovljeno močno fizikturno društvo.

V kegljarstvu so slavili domačini zaslužen zmago pred društvom »Vseh devet« in »Knetom« iz Novega mesta. Izkoristili so prednost domačega kegljišča in podrl 254 kegljev. Drugi je bil »Vseh devet« z 231 keglji, tretji pa »Kmeti« z 244 keglji. Sledje »Odr« 299, »Planša« 207, »Prodor« 191, »Planša« 191, »Luknja« 183. Med posamezniki si je prvo mesto zagotovil Jeraj Adi od »Vseh devet« z 29 slabimi točkami, drugi je bil Mežnaršek Viktor (»Luknja«) 31, tretji pa Pikel Edi (»Kmeti«) 35 točk.

Zmagovalce turnirja v odbojki je postal drugo moštvo »Partizana« iz Novega mesta, ki je premagalo Smihel in »Luknja« 153. Med posamezniki si je prvo mesto zagotovil Jeraj Adi od »Vseh devet« z 29 slabimi točkami, drugi je bil Mežnaršek Viktor (»Luknja«) 31, tretji pa Pikel Edi (»Kmeti«) 35 točk.

Pri propagandnem nastopu vaj na orodju so pokazale mladinki na dvojniški bradli solidno znanje in sigurnost. Za svoje tekme in lepe izvedbe so žele prejeti priznanja.

Sahovski dvojni na 10 deskah med Novim mestom in Šentjernejem se je končal z zmago prvih 7:3. Po celo točko za Novo mesto so dosegli Jeranič, Mandič, Verbič, Škrab in Kump. Edino celo točko za domače je priboril Frankovič proti Romanu. Domačinom se pozna, da nimajo dovolj prilike za redne vaje, vendar bodo tudi v tej panogi lahko dosegli še kak boljši uspeh.

Namizni tenis je v zanimivih borbah prinesel zmago gostom iz Novega mesta proti domačinom. Medic je premagal Bilbijo z 2:0, Šonc pa Bilbijo z 2:0. Domačinom se pozna, da nimajo dovolj prilike za redne vaje, vendar bodo tudi v tej panogi lahko dosegli še kak boljši uspeh.

Precej zanimanja je vzbudila nogometna tekma Rdečih proti Zelenim. Moštvo Rdečih so sestavljali mladinci Novega mesta, moštvo Zelenih pa domačini, okrepjeni z nekaj Novomeščani. Zanimivo tekmo so Rdeči zaključili v svojo korist z rezultatom 1:0 (10:0).

Motorni delovni kolektiv na dvojniški bradli kaljišče, so potekalo v znamenju tekmovalstva med člani AMD Novo mesto. Navidezni zmag je sicer dosegel domačin Lampe Slavko, ki je dirkač republiškega razreda in je bil na dirke pripušen le izven konkurenca. Zmagovalci v posameznih kategorijah so: motorji do 250 cm: prvi Petrič Zdeno, AMD Novo mesto, motor 250, 31,5 km na uro, do 350 cm: prvi Peric Ludve, AMD Novo mesto standard, 51 km na uro, do 500 cm: prvi Kukovec Milan, AMD Novo mesto, DKW, 48 km na uro, prikoite do 500 cm: prvi Škedelj Alojzij, sovozaj Peric Ludve, Novo mesto, Zündap, 45 km na uro. Najboljši čas dneva društva je handica, ki jo je dosegel Kukovec Milan, namreč 60 km na uro. Izven konkurenca

pa je dosegel najboljši čas Lampe Slavko, ki je vozil s hitrostjo 62 km na uro.

Vsem nastopom je poleg oblastnih in političnih predstavnikov prisostvovalo precej domačinov. Upamo, da je Okrožni odbor svoj propagandni namen v celoti dosegel, da bomo v kratkem imeli priliko kaj več pisati o delu in uspehih novega fizikturnega društva v Šentjerneju. K. J.

Planinski tabor na Gorjancih

Tradicionalnega planinskega rajanja, ki je bilo preteko nedeljo pri Domu Vinka Padersišca na Gorjancih, se je udeležilo precej ljudi, vendar pa mnogo manj kot druga leta. Če se bližnjih okoličanov ne privabi neizbrana lepota Gorjancev, bi morali vsaj Novomeščani s svojim obiskom podpreti agilno novomeško planinsko društvo, ki je z velikimi stroški postavilo tako lep dom ob izviru Gosposide.

Na predvečer tabora so planinci zakurili velik kres, nato pa je bilo ob petju in rajanju obvezno skakanje čez majhen ogenj vseh tistih planincev, ki so letos prvič prišli na Gorjance. Naslednji dan se je v domu in na terasi pred njim ob zvokih harmonike in kitare razvila prisrčna zabava.

Na domu samem je od lanskega leta opaziti viden napredek in novi oskrbniki vsa vzorno skrbijo za red in snago v domu in okoli njega ter za dobrobit njegovih obiskovalcev. V prijazni jedilnici pa planinci pogrešajo podoba narodnega heroja Vinka Padersišca, po katerem je dom dobil svoje ime. Prav tako bi bilo prav umestno, da bi novomeško planinsko društvo pri Putniku ali drugod priskrbelo posevčeno fotografijo znamenitosti Gorjancev (Tolsti vrh, Prežek, Pieterje, Ponderjavec itd.), kar bi zlasti turistice iz drugih pokrajin seznanilo z ostalimi lepotami bližnje okolice in jih napotilo, da bi si tudi te ogledali. Vsekarer bi bila to za našo Dolenjsko lepša in učinkovitejša propaganda kot podoba gorenskih in tujih vršacev, ki sedaj kraste stene doma. Tu je bilo končno tudi primerno mesto za podoba gorjanskega barda Trdino, naravoslovca Seida in morda še za koga drugega. Domu Vinka Padersišca, ki je okras Gorjancev, je treba dati še intimitično domačo podobo — to ni nikak lokalni patriotizem! — da bo vsaj domačini in tujej takoj zaustili, da v edinstvenem Trdinovem, po svoji lepoti zares pravilnem svetu. —

Fizikturna organizacija Črnomelj

priredi v nedeljo 24. avgusta 1952

Sportni dan

v počastitev VI. kongresa KPJ.

Nastopale bodo športne organizacije iz Metlike in Črnomlja v raznih panogah. Zmagovalce tekmovalstva v vseh disciplinah prejme prehodni pokal. — Razdeljena bodo tudi praktična darila in diplome. — Po programu

PLES IN ZABAVA

Prijatelji fizikulture vabljeno!

Znižane cene!

Za trajno ondulacijo jamčim 6 mesecev!

Delam tudi vodno in železno ondulacijo ter ostala brivsko-frizerska dela. — Priporoča se

KARLO SMID,

Bršljin pri Novem mestu

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošak — Tiska tiskarna Ljudska pravice v Ljubljani — Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Ljubljanska cesta 23 — Poštni predaj 33 — Telefon uredništva in uprave 127 — Tekoči račun pri Narodni banki v Novem mestu šte. 616-19032-1. Cetrletna naravnost 100 din, polletna 200 din, celoletna 400 din.

loški referat S. Cajnkarija »Obračun in pogled v bodočnost«, ko pravi: »Koliko zaviljanja dejstev, hinavščine in izmikanja dejstvom. Avtor noče

gibanje proti okupatorjem...« Uživimo se le za hipec v Gnidovčovo zločinsko klerofašistično fantazijo: on in njegovi — borci proti okupatorjem... Mar je kdo po končani vojni

žužemberških ruševin in številnih žrtveh, je vprašanje dekana Karla Gnidovca in njegovega nečastnega izdajalskega življenja.

Se so ljudje v Suhli krajini, ki navzlic jasnemu dnevu nočejo videti. Slepu zaman pripoveduješ, da je oblak bel in moč črna. Zaman se naprežajo žužemberške pevke v farni cerkvi, da bi razburile čustva preprostih vernikov in »sizzille« vrnitev gospoda dekana, ki s svojim pomočnikom kaplanom Sego čaka na zagovor pred ljudskim sodiščem. Zaman švigajo terjalka od vrat do vrat in brusijo dolge jezike o »gospodovi nedolžnosti«. Zastonj teka Copova Mica okoli znanec in sobojevnikov, da bi pričali »za« gospoda in njihovo čistost. Mera je polna.

Odkar obeh gospodov ni več v Žužemberku, je prevzel vodstvo poneumljenih žužemberških ovac dobniški kaplan Miha Zevnik. Morda se bo tudi v Žužemberku našel kakšen svinjak in za njim kakšna devica, da zgodaj kaplan ne bo pozabil svojih dobniških običajev. Komur gre v račun, da k takim ljudem nosi svojo vest na izpra

TA VAS JE DANES BREZ MOŽA Obračun z izdajalci in ovaduhi

V spomin na deseto obletnico tragedije v Giršičih

Giršiči so majhna belokranjska vas blizu Podzemlja, skrita med drevjem Velike loze. Sedem hiš šteje. Sedem gospodarjev se je s številnimi družinami v letih pred domovinsko vojno otepal v revščino. Na skopo rodni zemlji, ki so jo rodovi preobrazili iz stelnikov v kislno zemljo, so se Giršičani iz leta v leto mučili za trdo skorjo debelačnega kruha. Revnih pridelkov niso mogli vnovečiti na trgu in nobena skrivnost ni bila, da je pogosto vsa vas premogla komaj skatlico vžigalca. Gospodinj so si od hiše do hiše izposojale celo ogenj, da so lahko družinam skuhalo južino.

Dne 1. julija 1942 so v to mirno vasico vdrli fašisti. Nekaj dni prej so partizani minirali železniško progo na sektorju Gradec-Metlika. Da bi se »junaska« fašisti maščevali, so uprizarili krvav pokol nad mirnimi vaščani v Giršičih.

Bil je vroč sončen dan. Sredi dopoldneva so se Giršičem približale prve italijanske patrulje metliške posadke. Preden so se ljudje dobro zavedli, je bila vas že obkoljena. Fašistični vojaki so pričeli vdirati v kašče in hleve. Junaska so se najprej znesli nad kokošmi, ki so jih pobijali s palicami, streljali nanje in ljudem izpraznili hleve. Toda to jim še ni bilo dovolj. Na sredi vasi so se morali zbrati vsi vaščani. Fašistični oficirji so po spisku, ki so ga imeli s seboj, ugotavljali, kdo je navzočen, koga ni. Nekaj moških in žen je delalo na polju. Pobesneli fašistični vojaki so v spremstvu otrok, ki so jim morali pokazati, kje so vaše njive, oddirjali po odsojene in jih kakor klavno živino prignali v vas. Zalosten je bil pogled na uboge, nedolžne Giršičane, ki so z žuljavimi rokami, prenojeni v samih robačah in večinoma bosi stali v gruči kakor čreda preplašenih ovc. Niso razumeli, kaj hočejo fašisti od njih. Ti pa so jih pretepavali in na vse močote načine izkazovali nezadržano, zlorokom težakom svojo dvatisočletno kulturo. Po revnih hišah in kočurah so se gnetli vojaki, z izgovorom, da vrše hišno preiskavo. Iskali so orožje in municijo, iskali so dinamit kajti »porci sciavci morajo nekje imeti skrit dinamit, s katerim so pred dnevi minirali železniško progo...

Ne, nobenega orožja niso našli, nobenega dinamita. Se celo vžigalice ni bilo v nobeni hiši. Kakor trop lačnih hijen je roparska fašistična družina polnila žepce s poročnimi pristani, verižniki, urami in drobnimi dragocenostmi, ki so bile v tej ali oni hiši spravljene v omarah kot ljubeč spomin na mladost, na rojake v Ameriki. Ni bilo mnogo kaj

Va odprtem partijskem sestanku so Dobrničani spoznali delo in člane Partije

Odprtega partijskega sestanka v Dobrničih dne 5. avgusta se je udeležilo 25 članov in 50 nečlanov. Velika udeležba nečlanov na sestanku je dokaz zanimanja nepartijcev za delo partijske organizacije, v katero dosedaj niso imeli vpogleda. Sestanku sta prisostvovala tudi člana okrajnega komiteja KPS, organizacijski sekretar Jože Plavec in podpredsednik Okrajnega ljudskega odbora Lovro Grden, ki sta govorila o delu in dolžnosti komunistov.

Sestanek je vodil sekretar občinskega komiteja Ludvik Slak. V svojem govoru je zlasti poudarjal lik komunistov, ki mora biti v delu in zasebnem življenju za vzgled vsem delovnim ljudem. O delu mladinske organizacije je poročal Stane Pleskovič, ki je čisto oportunistično poudarjal, da z dobrniško mladino ni mogoče delati. Razprava je pokazala, da je resnica prav nasprotno. Mladina ima voljo do dela in ačenja ter izobrazbe, le vodstvo je bilo pre malo delavno. Stane Pleskovič kot komunist in učitelj bi lahko veliko več pomagal pri delu mladinske organizacije in dvigu prosvetnega življenja v Dobrničih. Tako so soglasno ugotovili na sestanku. V razpravi so sodelovali tudi nečlani in izrazili željo, naj bi komunisti sami povedali svoje slabosti in napake, ki so pri nekaterih še skoraj ustaljene in ne delajo časti partijcem. Na sestanku so obravnavali nekaj primerov, da so člani KP obiskovali cerkvene obrede, dali krstiti svoje otroke in prepučali njih vzgojo sovražnikom komunistične ideologije. Posebej so obravnavali ponašanje Ivana Smolčiča, ki je vdan pijančenju in pretepavanju, za kar je bil že večkrat opominjan in tudi kaznovan. Smolčič je na sestanku obljubil, da se bo popravil.

Dalje je bilo ugotovljeno, da člani Partije vse pre malo delajo med ljudstvom. Malomaren je odnos komunistov do gasilske organizacije, saj so od 31 članov KP le trije člani gasilskega društva. Pre malo so tolmačili gospodarski pomen kmetijske zadruge in njenih odsekov. Tovariša Lovro Grden in Bernard Jarc sta nakazala nekatere probleme komunalne dejavnosti v dolini. Pomankanje vode je splošen problem. Z večjim zanimanjem prebivalcev ob podpori množičnih organizacij bi se dalo povsod urediti vaše vodnjake. Dobr-

Eli že imate kartico?
Kupite jo takoj! — Brez nje ne boste zadeli enega izmed velikih dobitkov na TOMBOLI ZVEZE BORCEV NOVO MESTO, ki bo 7. septembra v Novem mestu ob vsakem vremenu.

jematil »Zaklad« Giršičanov so bili tako skromni, da je fašistične vojake pograbil še večji bes do te revne raje, ki se je trepetajoč za golo življenje stiskala sredi vasi, obkoljena od vojakov s puškami, pripravljenimi na strel.

Potlej se je vsa nadaljnja žaloigra razvila z bliskovito naglico. Na povčle fašističnih častnikov so pobesneli vojaki zvezali vse moške in fante, ki so bili starejši od petnajst let. Jokajočim ženam, materam in otrokom so zagotavljali, da se bodo moške vrnili domov že prihodnji dan, da jih bodo odpeljali v Metliko samo na zaslišanje.

Kdo bi nedolžnim zameril, če je jasen njihov pogled! Zvezani moške in fante so se, obdani z oroženo tolpo »zmagovalnih« fašističnih vojačkov opotekli proti Metliki. Pot je vodila ob železniški progi. Bosi, v samih srcajih, z rokami, umazanimi od zemlje, kateri so še pred dobro uro gnetli grudi, da bi iz nje iztrgali kos vsakdanjega kruha, so se vsi oznojeni, a s čistimi srci in z zavestjo, da so nedolžni, pomikali giršični ujetniki proti Metliki. Doma so se žene in otroci utapljali v solzah za svojimi dragimi, za redniki, ki so jih nasilno odgnali od njih.

Dobro streljan iz vasi se je žalostna procesija ustavila ob železniški progi. Kratak pomeneč med fašističnimi oficirji — in iz skupine zvezanih moških so vojaki potegnili na progo tri žrtve: Papiča Franca, posestnika iz hiše št. 6, Simčeva Nikolaja, gospodarja iz hiše št. 4 in Kureta Lojzeta, mladega posestnika iz hiše št. 1.

Zvezane, kakor so bili, so na železniški progi ustrelili, potem pa so jih pustili na mestu in se z ostalimi napotili dalje proti Metliki.

Streljanje nedolžnih žrtev se je čulo v Giršičih. Do smrti preplašene žene so z otroci še istega dne prenesle pobite gospodarje v vas.

Naslednji dan so matere in žene odšle v Metliko, da bi zvedele za usodo svojih dragih. Zaman vsa skrb, zaman dolga pot, zaman s solzami premočeno brašno, ki so ga vzlele s seboj na pot, da bi ga oddale svojim dragim. Nobenega Giršičana niso našle v Metliki. Fašisti so jih še tisto noč po prigonu v Metliko, zabili v železniški vagon, ki je nedolžne gospodarje iz Giršičev prepeljal v internacijo. Razen Papiča Lojzeta, ki se je mnogo pozneje vrnil iz internacije, so na Rabu od gladu pomrli: Kralj Anton s št. 2, Kralj Tone s št. 7, Tome Anton s št. 5, Martinovič Franc s št. 6 in Simec Franc s št. 6.

Tako se je končala giršička tragedija.

dijal Fašisti pa se niso zadovoljili s tem, da so vso vas oropali in pobili vse moške, temveč so kmalu zatem iz Metlike obstrlevali vas s topovi ter porušili vse stanje Tomc Bari, Simec Mariji in Kralju Marku.

Mladi rod, še otroci, so odšli v partizane. Družina Simec s št. 6 je poleg očeta izgubila še hčerko Angelco, talentirano deklico, ki si je pri partizanih nakopala težak prehlad in malo pred osvojitvijo umrla doma za tuberkulozo.

Giršičani so kljub trpljenju in žrtvam ostali zvesti prijatelji partizanov. Mnogi partizani se še danes s toplino v srcu spominjajo te majhne vasice s skromnimi domovi, v katerih so imeli v času NOB svoj drugi dom.

Po končani vojni — bilo je v jeseni leta 1945 — me je zaneslo v Giršiče. Zglasil sem se pri Simčevih, Tomčevih, Kraljevih... Prijazne gospodinj so mi ponudile kruha in vino. Simčeva mama je prinesla na mizo celo skodelico medu. Dobro volje sem bil in na vse grlo sem se smejal, ko sem jim pripovedoval, kako sem na poti skozi ložo skoraj zašel, preden sem našel med drevjem skrito vasico. Pred Simčevim dvorom sem stari, sedemdesetletni striček cepil drva. Starce se je mučil, da je znoj curkoma lil z njega. Vse gospodinj so bile v črnm, na kar sploščal nisem bil niti pozoren. Otroci so se bojazljivo umikali pred menoj, tujcem, in se skrivali za vogali hiš in skednjem. Takšna tišina je bila v vasi, da sem od daleč slišal nabiranje žolne na preperelo drevo. Nič nisem vedel, kaj se je v juliju 1942. leta zgodilo v vasi. Malo iz radovednosti, ker razen starega Simčevega strička nisem opazil v vsej vasi niti enega možaka, malo pa iz nagajivosti, sem vprašal Simčevu mamo:

»Ja, kje pa so gospodarji, da ni nobenega na spregled? Kamorkoli pridem, pri vseh hišah so samo ženske in otroci doma.«

Takrat se je Simčeva mama naslonila na staro peč in obupno zajokala. Ustrašil sem se svojega smeha, zgrozil sem se pred vprašanjem, ki sem ga v šali izustil in z nemo grozo strmel v jokajočo gospodinj, ki je komaj, komaj izhlipala:

»Ne, mož pa v naši vasi ne boste našli! Ta vas je danes brez moža. Fašisti so nam jih pobili, druge pa odgnali na Bab, kjer so od gladu pomrli. Samo žene in otroci so ostali v vasi...«

Na mizi je ostal nedotaknjen kruh. Ni mi bilo za vino, četudi me je v grlu zapelo in zažejalo od sočustvanja. Nobene besede nisem našel, s katero bi mogel potolažiti jokajočo Simčevu mamo. Kakor senca sem se (tibo umaknil iz hiše in skozi ložo sem objel od strahu tekel prihajajočemu večeru nasproti, okrog srca pa me je peklo. Na vršiču neke smreke je pel droben ptiček svojo poslednjo pesem tega dne, meni pa se je zdelo, da poveva: »Ta vas je danes brez moža...«

Ta mesec mineva deset let, odkar so Giršičani izgubili svoje gospodarje. A vas stoji in v njej raste rod mladih ljudi, ki ne bo nikdar pozabil, zakaj je jokala Simčeva mama, zakaj so jokale vse giršičke matere in vsi giršički otroci prvega julija 1942. leta. Boležino, okopano v solzah, je prerastel srd na tiste, ki svoje krvave roke še danes stegujejo po naši zemlji.

-c-

Drobtine iz dolenske popotne malhe

Sem zadnjič obljubil, da vam bom predstavil nekatere junake, ki so mi bili ostali v malhi. Pa ne bo nič z obljubo. Kaj bi pogreval stare zgodbe in junake, ko je pa novih na pretek. Pa tudi vročina me daje, da marsikaj pozabim in sem že suh kot tisti samozvani v oblikih plavalci heroji, ki v novomeških lokalih očeta menit špeh in vse drugo, kar njemu manjka po vseh kotih hlače in srcaje, pa mu vendar nisem kos in mu tudi ne bi bil rad.

V Skočlanu me je zaneslo občudovat preveliko skromnost malih in velikih tatincev v prelepi skočlanski dolini. To so res skromni a podjetni prisvajalci in ljubitelji svoje imovine. Z vsem so zadovoljni, pa naj bodo to poljski pridelki, posamezni deli stavb, gradivo ali kaj drugega. Tudi šolska stranišna vrata, ključavnice, tečaji, pa kakšen kos starega železa, vse ima v Skočlanu to lastnost, da lahko kaj hitro premenijo gospodarja. Baje je tako trajno izposojanje tuje lastnine v tej dolini najbolj množični šport, ki se prav zaradi množičnosti in skromnosti še kar dobro obnese. Mnenja sem, da bi kazalo zadrugi ustanoviti pospeševalni tatinski odsek, ker vem, da ji strokovnega kadra pri taki množičnosti ne bi manjkalo. Morda bi na ta način lažje prišli do pregleda nad takimi »strokovnjaki«, ki ga do sedaj v Skočlanu še nimajo in je prav v tem največji vic.

Dva mrtva, eden težko ranjen — posledica nepremišljenega igranja z mino

Ob tej priliki pa moramo omeniti vse obsodbe vredno zadržanje Antona Kovarčiča in Safarja, oba mlinarja iz Hrušice, ki sta odklonila svoje konje za prevoz ponesrečencev v bolnišnico. Prvi se je izgovarjal, da je konj bos, drugi pa da je preslabo vreme. Na splošno je znano, da Safar sicer zelo rad prevažal ljudi v Toplice proti dobremu plačilu, za tako najne primere pa nima razumevanja. Ali se taki ljudje ne čutijo skrivne za prepozno zdravniško pomoč? Kako potreben je v tem kraju tudi že nekolikokrat obljubljeni telefon, se je spet pokazalo prav pri tej nesreči. Dve uri je trajalo, da je prispel iz Novega mesta rešilni avto, ki ga je šel klicati navzle slabemu vremenu mladinec Jože Muren iz Vel. Orehka. Dve uri pa sta celo večnost, kadar gre za življenje človeka.

Italijanski okupator bi bil v naših krajih skoraj brez moči proti sabotiranim podvigom in orožnim napadom našega ljudstva pod vodstvom narodnoosvobodilnega pokreta, če ne bi imel med ljudmi-domaćini svojih vohunov in ovaduhov, ki so bili vedno pripravljene za judenje groše izdati okupatorju vse, kar je hotel vedeti. Zato je takoj po prihodu v naše kraje iskal takih »spodpornih članov« med vsemi sloji prebivalstva. Resnici na ljubo je treba pripomniti, da je našel takih sodelavcev največ v farovžih ali med ljudmi, ki so bili blizu farovža (mislim po političnem prepričanju) in pa med takimi posamezniki, ki jim je lila lastna osebna korist več kot usoda celega naroda. Delovanje takih izvržkov lastnega naroda se začelja istočasno kot začetek odpora proti okupatorju, to je že v letu 1941, takoj po prihodu okupatorja in ustanovitvi Osvobodilne fronte.

»Enaka usoda čaka slehernega slovenskega izdajalca! Smrt izdajalcem!«

Na razkrižju ceste Stari trg—Nemška loka in Crnomej—Nemška Loka—Kočevje v vasi Brezovica je imel gostilno in trgovino daleč naokoli znani kulturbundovec Alojzij Schutte, sin slovenskega očeta, ki se je podpisoval po slovensko Sute in še danes živi na Mavrenlu. Dasi so se kočevrji kmalu po prihodu Italijanov pripravljali za odhod v »objubljeno deželo« tretji rajh, tega nadutega nemškutarja ni motilo, da se ne bi takoj udinjal okupatorju kot ovaduh in izdajalec slovenskih ljudi.

Dne 22. junija, na dan, ko je Nemčija napadla Sovjetsko zvezo, se je zbrala v gostilni pri tem izdajalcu večja družba mož in fantov, ki se v pesmi in razgovoru dala duška svojem slovenskemu razpoloženju. Se isti dan so imeli Italijani imena vseh teh mož in fantov. Kot glavni vodja je bil na spisku naveden Prozar Kocjan, oglar iz Vimojla. Bil je aretiran in postavljen pred vojaško sodišče ter obsojen na konfinacijo v Italiji. Prijava izdajalca Schutteja in zaplenjeni »Slovenski Poročevalec« pri Francu Cudnu, čevljarju v Starem trgu, kar je bilo tudi posledica ovadbe, je povzročilo, da so Italijani v dveh dneh zaprli okrog 140 moških iz cele doline.

Dva možakarja iz Dobljč pri Crnomejli sta se slučajno mudila na Brezovici in sta popila pol litra vina v gostilni izdajalca Schutteja. V gostilni sta govorila sramotilno o Lahih in se navduševala za slovensko skupnost. To so takoj zvedeli Italijani in oba sta bila pred vojaškim sodiščem obsojena na dosmrtno ječo. Ovaduh jih je obtožil tudi takih besed, ki jih nista govorila.

Proti koncu avgusta so se fantje v hribih pozanimali, kdo je ta Schutte, kako se pride po stranskih poteh na Brezovico, kdaj je računati na najmanjši promet v gostilni in podobno. Dobili so zahtevane podatke, nakar so sporočili: »Dva dni se držite stran od kočevskih vasi, ker bo tam manjša akcija!« Lepega popoldneva v avgustu, bila je menda sreda, se je približalo Brezovici sedem oroženih mož. Pet jih je ostalo v zasedi kakega pol kilometra od vasi, v takimenovanem Sahu, dva v civilnih oblekah pa sta šla naravnost v izdajalčevo gostilno. Naročila sta pol litra vina, ga popila in ko so odšli iz gostilne drugi gosti je eden stopil na stopnice, drugi pa je pri šanku plačal popito vino izdajalcu Schutteju. Ko je tovarš na stopnicah dvignil dva prsta, je drugi pognal Schutteju kroglo v čelo, na mizi

pa je pustil listek: »Enaka usoda čaka slehernega slovenskega izdajalca. Smrt izdajalcem!«

Od domačih je oba partizana videla le služkinja Marija Stefanec, ki ju pa vsled strahu ni znala niti opisati. Pridrveli so fašisti od vseh strani, lovili ljudi, ki so se takrat slučajno mudili v okolici Brezovice. Iz Nemške Loke so prignali učitelja Poldeta Mercuna, ki je moral prevesti v italijansčino besede na listku, kar je napravil s pomočjo slovarja. Ta prvi obračun izdajalcem je nagljal strah v kosti zlasti kočevskim kulturbundovcem, da so se še hitreje pripravljali na odhod. Pripomnim naj, da Muzej narodne osvoboditve hrani originalni listek, ki je bil puščen pri ubitem izdajalcu.

»Ta oblast je od boga in jo je treba spoštovati!«

V vasi Sodevce pod Starim trgom ob Kolpi je živel sila pobožen človek. Njegova pobožnost je prehajala že v versko blaznost. Pisal se je Marko Mihelič, po domače Petrišev Marko ali tudi pobožni Petriša, kot so ga imenovali. Bil je menda trikrat v Ameriki, kjer se je pečal s krošnjatjenjem nabožnih knjig in molitvenikov. Naučil se je italijansčine in ob prihodu fašistov se je udinjal z dušo in telesom njihovi obveščevalni službi. Bil je eden najhujših italijanskih priganjačev. Povsod, kjer se je pojavil, je tolmačil in zabijal ljudem: »Italijanska oblast je od boga. Italijanski vojaki so odposlanci svetega očeta, zato je treba to oblast brezpogojno spoštovati! Ljudje so bežali pred njim kot pred kugo. Prišel je v vas Ceplje in zapovedal, da je treba vso cesto pomesti in hiše okrasiti, ker se bodo peljali skozi vas signor Konzulc. Kdor tega ne bo napravil, ga bo javil italijanski komandi. Hodil je po vaseh posebno na hrvaški strani in nabiral ženske za italijanske oficirje in vojake. Dasi že star nad 60 let in tako pobožen, je še pri vsaki zahtevi kot nagrado naravni delež zase. V neki vasi ob Kolpi je bila poročna večerja. Prišel je do ženina z nesramno ponudbo, češ ali ne bi svoje neveste proti plačilu odstopil za eno noč italijanskemu oficirju. Krepka klofuta ženina ga je odvrnila od nadaljnega moledovanja in zvodništva. Bil je toliko nasilen, da je ustrahoval tudi lastno družino, če ni bila do Italijanov taka, kot je on zapovedal.

Jasno, da je bila vsaka opominjalna beseda pri takem verskem blaznežu bod ob steno. Cestokrat je potoval v Crnomej in nosil na italijansko komando imena »nevernih« ljudi iz doline. Tako je potoval tudi okrog 15. oktobra 1941. Obveščeni že prej o njegovem delu in potovanju, so ga pod Vrh goro na cesti Stari trg—Tanča gora čakali partizani, ki so takrat že taborili pri Kozlovcem studencu in mu preprečili nadaljnjo vohunstvo in priganjaštvo. Tudi tokrat je imel pri sebi šestnajst imen »nevernih komunistov« iz Poljanske doline, ki jih je treba po njegovem zapreti.

Dne 18. oktobra 1941 je javila italijanska obveščevalna služba svojim nadrejenim ta uboj izdajalca z podrobnimi navedbami, ki so dokaj točne. Da je bil ubit na tem mestu, da je dobil dva strela v glavo, da so našli na cesti zraven ubitega 4 tulce, odnosno neužgane naboje pištole 9 mm, in na koncu pripisano pripombo, da je bil ubiti italijanski konfident. Tudi ta italijanski dokument hrani Muzej narodne osvoboditve v Ljubljani. Peter Romanič

Zelo veliko uganko sem rešil v Sentjernej; zastoj so jo ugabili še nekaj let v kmetijski zadrugi. Nikakor jim ni šlo v glavo, da ima šiviljski odsek zadruge vedno primanjkljaj in so to smatrali za pravi čudež. Jaz sem bil pa koji misljenja, da bi bil večji čudež, če ne bi bilo primanjkljaja. Tako lepega sožitja privatnega in socialističnega sektorja ne najdemo na svetu, pa če ga iščete z debelo svečo (kot je bila sedemmetrska kaka, ki so jo v Trebnjem pokončali s topom ali atomsko bombo). Upravnica šiviljskega odseka je žena privatnega krojača in tako v prisrčenem sožitju delata oba sektorja v eni sobi. Zato imajo naročniški prilagoditve, da si naročijo obleko pri privatnem ali zadrugnem sektorju, kajti dopolne ali recimo do 14. ure obratujeta oba sektorja skupaj, nadalje pa samo privatni. Hude konkurence med njima menda ni. Kako pa obravnavajo, me vprašujete, in kako dohodke delijo. Hm, v družinski razmere se ne vlikam rad in zato mi to ni znano. Naj si stvar natančneje ogledajo obudovalci čudeža in me o tem obvestijo.

Na Kandjskem mostu v Novem mestu sem srečal poklonitvenim deputaciji muh in cucikov, ki sta se si zahvalili za obilne malice v mestno mesarijo. Prav gotovo iz zdravstvenih in higijenskih ozirov jim namreč iz mesarije večkrat vržejo po nekaj škafov s krvjo in koščki mesa, ki jih kosi pomešane vode na glavno cesto. Še pravi, da jim to izdatno malico dobivajo redno, kadar pomivajo mesarijo, cuciki in muhe pa so strašno hudi na vozila in ljudi, ki jih motijo pri pospravljanju blagodišeče malice na cesti.

Dolenjci ga radi cuknemo in kadar ga cuknemo, smo dobre volje in se znamo povestiti. Ker ga cukamo ob vsaki priliki, zakaj ga ne bi tudi ob žalnih svečanostih na grobovih padlih žrtev. In če ga cuknemo, se tudi malo poveselemo, zato smo se kar navedli, da imamo oboje skupaj. Najprej malo polokamo za padlimi, jim rečemo lepo spominsko besedo, potem pa v vinu in veselju potopimo žalost. Zato ni čudno, če organizacije vabijo na enem plakatku na žalno svečanost in krokarjo s plesom. Tako me je tudi povabilo z dopisnico prostovoljno gasilsko društvo Smolenja vas 12. avgusta na »počastitev padlih žrtev pri spomeniku na Malem Slatniku, kateri sledi velika veselica«. Ker smo že pri gasilcih, vam povem še, kako smo prestrašili novomeški gasilci oni dan. Na Glavni trg so pridirjali z avtom in »ta veliko lojtro«. Na mah je bila »lojtrast« postavljena, na njo pa so splezali trije, vsebinsko precej mokri gasilci, in so špricali naokoli po sveže pobeljenih hišah in ljudeh, da je bilo veselje in žalost, vse skupaj. Ko je bilo tega špasa konec, pa so delili nekaj odklovanja za prostovoljno službovanje v gasilstvu; v dobo so šli tudi poklicno gasilsko službo pod okupatorjem.

Pod parolo: »Vse za čisti profit so pridreli veselicu tudi vavtovski gasilci in so točili

brčko vino po stotaku, zemlje pa so prodajali po kovaču. Na veselicu pa so takole vabili: Začetek ob 15. uri, avtobusna zveza po vlakcu, odhod iz Gl. trga ob 20. uri. Kako so po vlakcu postavili avtobusno zvezo in kje je v Vavti vasi Glavni trg, pa ne vem. Velikanski plakat med stotero drugimi me je zvalil v Crnomej na kulturni festival. Crnomejci ga res pinejo. Toliko zastav je bilo po mestu, da še godba ni mogla imeti koncerta na trgu, kot je bilo napovedano. Namesto tega so samo preizkusili godbene instrumente in brž odhiteli na prireditelje — v Vavto vas. »Mi drugam, drugi k nam.« je navada belokranjskih vavtincev, in to so upoštevali tudi crnomejski godbeniki. Sploh je bila organizacija slajšana. Na prireditvenem prostoru je bilo poskrbljeno za sedeže in kulturno hrano, za telesno pa je skrbel le stražnijski zadrževalni prireditelj. Dokler niso ob dveh popoldne prireditelji seditveč. Ti so bili sila okusni, saj jih je v košari pod mizo vsak pes ovažal, če je kateri pri tem tudi taceo vzdignil, pa nisem videl. K sreči je malo nato nalliv rešil žele nekaj tisoč udeležencev in jim tudi potolažil kulturni glad z vstopnico za osem kovačev v rokah. Je rekel neki »velikanski plakat med stotero drugimi me je zvalil v Crnomej na kulturni festival, Crnomejci ga res pinejo. Toliko zastav je bilo po mestu, da še godba ni mogla imeti koncerta na trgu, kot je bilo napovedano. Namesto tega so samo preizkusili godbene instrumente in brž odhiteli na prireditelje — v Vavto vas. »Mi drugam, drugi k nam.« je navada belokranjskih vavtincev, in to so upoštevali tudi crnomejski godbeniki. Sploh je bila organizacija slajšana. Na prireditvenem prostoru je bilo poskrbljeno za sedeže in kulturno hrano, za telesno pa je skrbel le stražnijski zadrževalni prireditelj. Dokler niso ob dveh popoldne prireditelji seditveč. Ti so bili sila okusni, saj jih je v košari pod mizo vsak pes ovažal, če je kateri pri tem tudi taceo vzdignil, pa nisem videl. K sreči je malo nato nalliv rešil žele nekaj tisoč udeležencev in jim tudi potolažil kulturni glad z vstopnico za osem kovačev v rokah. Je rekel neki »velikanski plakat med stotero drugimi me je zvalil v Crnomej na kulturni festival, Crnomejci ga res pinejo. Toliko zastav je bilo po mestu, da še godba ni mogla imeti koncerta na trgu, kot je bilo napovedano. Namesto tega so samo preizkusili godbene instrumente in brž odhiteli na prireditelje — v Vavto vas. »Mi drugam, drugi k nam.« je navada belokranjskih vavtincev, in to so upoštevali tudi crnomejski godbeniki. Sploh je bila organizacija slajšana. Na prireditvenem prostoru je bilo poskrbljeno za sedeže in kulturno hrano, za telesno pa je skrbel le stražnijski zadrževalni prireditelj. Dokler niso ob dveh popoldne prireditelji seditveč. Ti so bili sila okusni, saj jih je v košari pod mizo vsak pes ovažal, če je kateri pri tem tudi taceo vzdignil, pa nisem videl. K sreči je malo nato nalliv rešil žele nekaj tisoč udeležencev in jim tudi potolažil kulturni glad z vstopnico za osem kovačev v rokah. Je rekel neki »velikanski plakat med stotero drugimi me je zvalil v Crnomej na kulturni festival, Crnomejci ga res pinejo. Toliko zastav je bilo po mestu, da še godba ni mogla imeti koncerta na trgu, kot je bilo napovedano. Namesto tega so samo preizkusili godbene instrumente in brž odhiteli na prireditelje — v Vavto vas. »Mi drugam, drugi k nam.« je navada belokranjskih vavtincev, in to so upoštevali tudi crnomejski godbeniki. Sploh je bila organizacija slajšana. Na prireditvenem prostoru je bilo poskrbljeno za sedeže in kulturno hrano, za telesno pa je skrbel le stražnijski zadrževalni prireditelj. Dokler niso ob dveh popoldne prireditelji seditveč. Ti so bili sila okusni, saj jih je v košari pod mizo vsak pes ovažal, če je kateri pri tem tudi taceo vzdignil, pa nisem videl. K sreči je malo nato nalliv rešil žele nekaj tisoč udeležencev in jim tudi potolažil kulturni glad z vstopnico za osem kovačev v rokah. Je rekel neki »velikanski plakat med stotero drugimi me je zvalil v Crnomej na kulturni festival, Crnomejci ga res pinejo. Toliko zastav je bilo po mestu, da še godba ni mogla imeti koncerta na trgu, kot je bilo napovedano. Namesto tega so samo preizkusili godbene instrumente in brž odhiteli na prireditelje — v Vavto vas. »Mi drugam, drugi k nam.« je navada belokranjskih vavtincev, in to so upoštevali tudi crnomejski godbeniki. Sploh je bila organizacija slajšana. Na prireditvenem prostoru je bilo poskrbljeno za sedeže in kulturno hrano, za telesno pa je skrbel le stražnijski zadrževalni prireditelj. Dokler niso ob dveh popoldne prireditelji seditveč. Ti so bili sila okusni, saj jih je v košari pod mizo vsak pes ovažal, če je kateri pri tem tudi taceo vzdignil, pa nisem videl. K sreči je malo nato nalliv rešil žele nekaj tisoč udeležencev in jim tudi potolažil kulturni glad z vstopnico za osem kovačev v rokah. Je rekel neki »velikanski plakat med stotero drugimi me je zvalil v Crnomej na kulturni festival, Crnomejci ga res pinejo. Toliko zastav je bilo po mestu, da še godba ni mogla imeti koncerta na trgu, kot je bilo napovedano. Namesto tega so samo preizkusili godbene instrumente in brž odhiteli na prireditelje — v Vavto vas. »Mi drugam, drugi k nam.« je navada belokranjskih vavtincev, in to so upoštevali tudi crnomejski godbeniki. Sploh je bila organizacija slajšana. Na prireditvenem prostoru je bilo poskrbljeno za sedeže in kulturno hrano, za telesno pa je skrbel le stražnijski zadrževalni prireditelj. Dokler niso ob dveh popoldne prireditelji seditveč. Ti so bili sila okusni, saj jih je v košari pod mizo vsak pes ovažal, če je kateri pri tem tudi taceo vzdignil, pa nisem videl. K sreči je malo nato nalliv rešil žele nekaj tisoč udeležencev in jim tudi potolažil kulturni glad z vstopnico za osem kovačev v rokah. Je rekel neki »velikanski plakat med stotero drugimi me je zvalil v Crnomej na kulturni festival, Crnomejci ga res pinejo. Toliko zastav je bilo po mestu, da še godba ni mogla imeti koncerta na trgu, kot je bilo napovedano. Namesto tega so samo preizkusili godbene instrumente in brž odhiteli na prireditelje — v Vavto vas. »Mi drugam, drugi k nam.« je navada belokranjskih vavtincev, in to so upoštevali tudi crnomejski godbeniki. Sploh je bila organizacija slajšana. Na prireditvenem prostoru je bilo poskrbljeno za sedeže in kulturno hrano, za telesno pa je skrbel le stražnijski zadrževalni prireditelj. Dokler niso ob dveh popoldne prireditelji seditveč. Ti so bili sila okusni, saj jih je v košari pod mizo vsak pes ovažal, če je kateri pri tem tudi taceo vzdignil, pa nisem videl. K sreči je malo nato nalliv rešil žele nekaj tisoč udeležencev in jim tudi potolažil kulturni glad z vstopnico za osem kovačev v rokah. Je rekel neki »velikanski plakat med stotero drugimi me je zvalil v Crnomej na kulturni festival, Crnomejci ga res pinejo. Toliko zastav je bilo po mestu, da še godba ni mogla imeti koncerta na trgu, kot je bilo napovedano. Namesto tega so samo preizkusili godbene instrumente in brž odhiteli na prireditelje — v Vavto vas. »Mi drugam, drugi k nam.« je navada belokranjskih vavtincev, in to so upoštevali tudi crnomejski godbeniki. Sploh je bila organizacija slajšana. Na prireditvenem prostoru je bilo poskrbljeno za sedeže in kulturno hrano, za telesno pa je skrbel le stražnijski zadrževalni prireditelj. Dokler niso ob dveh popoldne prireditelji seditveč. Ti so bili sila okusni, saj jih je v košari pod mizo vsak pes ovažal, če je kateri pri tem tudi taceo vzdignil, pa nisem videl. K sreči je malo nato nalliv rešil žele nekaj tisoč udeležencev in jim tudi potolažil kulturni glad z vstopnico za osem kovačev v rokah. Je rekel neki »velikanski plakat med stotero drugimi me je zvalil v Crnomej na kulturni festival, Crnomejci ga res pinejo. Toliko zastav je bilo po mestu, da še godba ni mogla imeti koncerta na trgu, kot je bilo napovedano. Namesto tega so samo preizkusili godbene instrumente in brž odhiteli na prireditelje — v Vavto vas. »Mi drugam, drugi k nam.« je navada belokranjskih vavtincev, in to so upoštevali tudi crnomejski godbeniki. Sploh je bila organizacija slajšana. Na prireditvenem prostoru je bilo poskrbljeno za sedeže in kulturno hrano, za telesno pa je skrbel le stražnijski zadrževalni prireditelj. Dokler niso ob dveh popoldne prireditelji seditveč. Ti so bili sila okusni, saj jih je v košari pod mizo vsak pes ovažal, če je kateri pri tem tudi taceo vzdignil, pa nisem videl. K sreči je malo nato nalliv rešil žele nekaj tisoč udeležencev in jim tudi potolažil kulturni glad z vstopnico za osem kovačev v rokah. Je rekel neki »velikanski plakat med stotero drugimi me je zvalil v Crnomej na kulturni festival, Crnomejci ga res pinejo. Toliko zastav je bilo po mestu, da še godba ni mogla imeti koncerta na trgu, kot je bilo napovedano. Namesto tega so samo preizkusili godbene instrumente in brž odhiteli na prireditelje — v Vavto vas. »Mi drugam, drugi k nam.« je navada belokranjskih vavtincev, in to so upoštevali tudi crnomejski godbeniki. Sploh je bila organizacija slajšana. Na prireditven